

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 53 · 27. februar
Sesjonen 2023–2024

Møte tirsdag den 27. februar 2024 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 53):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg og Alf Erik Bergstøl Andersen om å ikke ha bedre ytelser for flyktninger i Norge enn i Danmark og Sverige (Innst. 196 S (2023–2024), jf. Dokument 8:44 S (2023–2024))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad om ein tiltakspakke for einslege mindreårige asylsøkjjarar (Innst. 202 S (2023–2024), jf. Dokument 8:39 S (2023–2024))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Birgit Oline Kjerstad om trygge boliger for alle (Innst. 197 S (2023–2024), jf. Dokument 8:41 S (2023–2024))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i vassdragsreguleringsloven og energiloven (styrking av forsyningsikkerheten) (Innst. 193 L (2023–2024), jf. Prop. 33 L (2023–2024))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i lovgivningen som følge av nye navn på Olje- og energidepartementet, Petroleumstilsynet og Oljedirektoratet (Innst. 190 L (2023–2024), jf. Prop. 31 L (2023–2024))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Ludvig Thorheim, Mathilde Tybring-Gjedde, Ove Trellevik, Liv Kari Eskeland, Aleksander Stokkebo, Erlend Svardal Bøe og Nikolai Astrup om en mer ambisiøs havvindpolitikk (Innst. 135 S (2023–2024), jf. Dokument 8:19 S (2023–2024))
7. Referat

Presidenten [10:00:08]: Representantene Gro-Anita Mykjåland, Anja Ninasdotter Abusland, Tuva Moflag, Even A. Røed, Marte Mjøs Persen, Sofie Marhaug, Hans Inge Myrvold, Helge Orten, Marian Hussein, Mathilde Tybring-Gjedde, Erlend Svardal Bøe og Ole André Myhrvold, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Akershus: Ragnhild Male Hartviksen

For Hordaland: Ane Breivik

For Oslo: Michael Tetzschner

For Rogaland: Naomi Wessel

For Telemark: Olav Urbø

For Vestfold: Camilla Maria Brekke og Henning Wold

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Høyres stortingsgruppe om permisjon for representanten Nikolai Astrup i tiden fra og med 27. til og med 29. februar for å delta i sesjonsmøte i Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen i Strasbourg, Frankrike
- fra Høyres stortingsgruppe om permisjon for representanten Olve Grotle i dagene 27. og 28. februar for å delta i WTOs parlamentarikerkonferanse og ministermøter i Abu Dhabi, De forente arabiske emirater
- fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe om permisjon for representanten Grete Wold i tiden fra og med 27. til og med 29. februar for å delta på reise med Det parlamentariske partnerskap Asia-Europa og ASEANs interparlamentariske forsamling til Delhi og Mumbai, India

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Oslo: Eirik Lae Solberg

For Sogn og Fjordane: Sven Flo

For Vestfold: Aram Karim

Presidenten [10:01:41]: Eirik Lae Solberg, Sven Flo og Aram Karim er til stede og vil ta sete.

Statsråd Tonje Brenna overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten [10:03:22]: Representanten Alfred Jens Bjørlo vil framsette to representantforslag.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:03:39]: Eg har gleda av å setje fram eit representantforslag på vegner av representantane Irene Ojala, Bård Hoksrud, Bengt Rune Striefeldt, André N. Skjelstad og meg sjølv om å følgje opp Stortingets og regjeringas føringar om spesialisthelsetestene i Alta og stoppe nedbygginga av dagkirurgitilbodet ved Klinikk Alta.

Deretter vil eg setje fram eit representantforslag frå representantane Guri Melby, Ane Breivik, Abid Raja, André N. Skjelstad og meg sjølv om ein langtidsplan for Noregs digitale infrastruktur.

Presidenten [10:04:15]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:04:28]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg og Alf Erik Bergstøl Andersen om å ikke ha bedre ytelser for flyktninger i Norge enn i Danmark og Sverige (Innst. 196 S (2023–2024), jf. Dokument 8:44 S (2023–2024))

Presidenten [10:04:51]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mudassar Kapur (H) [10:05:26]: La meg aller først på vegne av sakens egentlige ordfører takke komiteen for god behandling av saken. Den gjelder et representantforslag fra Fremskrittspartiet om at flyktninger ikke skal ha bedre ytelser i Norge enn i Danmark og Sverige.

Fremskrittspartiet fremmer her to forslag. Ingen av forslagene har fått tilslutning fra andre partier i komiteen. Jeg regner med at både forslagsstillerne og de respektive partiene selv vil redegjøre for sine standpunkter, og jeg går da over til det som kan regnes som Høyres innlegg i saken.

For Høyre er det viktig at Norge framover skal stille opp for Ukraina. På lørdag markerte vi toårsdagen for Russlands brutale fullskalainvasjon i Ukraina. Millioner av mennesker er tvunget på flukt, og vi skal stille opp militært, humanitært og gjennom å ta imot flyktninger i Norge.

De som kommer til Norge, skal raskt komme seg inn i en så normal hverdag som mulig med jobb eller utdanning. Skal vi lykkes med integreringen, er det viktig at kapasiteten til norske kommuner ikke blir sprengt. Det er en realitet som jeg tror vi alle ser, at kommunene har begrenset kapasitet, og mange nå er på bristepunktet. Det er derfor bra om ankomstene kommer på et nivå som er likere andre land i Norden, og Høyre har støttet regjeringens forslag til innstramminger for å komme nærmere nivået til våre nordiske naboer. Det kan også være at det bør vurderes flere tiltak for å få ankomstene på et bærekraftig nivå. Det kan også være knyttet til reduksjon i enkelte ytelser for flyktninger generelt.

Høyre vil ikke støtte Fremskrittspartiets forslag i dag, men det er viktig å få nevnt at introduksjonsstønden, som er en midlertidig inntektssikring mens man er

på introduksjonsprogrammet, er på et nivå som det er mulig å leve av. Det er også verdt å nevne at det er et ulikt opplæringsopplegg og ulikt kostnadsnivå i de nordiske landene, og det å legge, for å si det enkelt, krone for krone til grunn for hvor mye en flyktning i Norge skal ha, er derfor lite hensiktsmessig. For personer som ikke mottar introduksjonsstønad, er sosialhjelp alternativet.

Det viktigste framover blir å hjelpe norske kommuner som skal bosette svært mange flyktninger, og å få flere flyktninger raskt ut i jobb. Da trengs økt tilskudd til boliger. Satsingen på norskopplæring må styrkes, og introduksjonsprogrammet må komme raskere i gang. Regjeringens foreslåtte innstramminger løser ikke problemene kommunene har med å håndtere de som allerede har kommet. Så her vil det være riktig å jobbe tett med saken og følge saken nøye. Høyre skal være en konstruktiv part i det arbeidet.

Lene Vågslid (A) [10:08:32] (leiar i komiteen): Takk til Kapur for innlegget på vegner av saksordføreren. Det er, som Kapur sa, no to år sidan den brutale krigen i Ukraina starta. Det er ein krig som har skaka oss alle, og som har ført millionar av folk på flukt over heile Europa. Det at me i Noreg tverrpolitisk har stått saman om at me framleis skal stille opp i solidaritet med flyktingane som kjem til Noreg, er eg glad for. Eg meiner at det er viktig og riktig.

Arbeidarpartiet og Senterpartiet er opptekne av at innvandringa og flyktingpolitikken i Noreg er berekraftig, og at byrdefordelinga mellom Noreg og nabolanda våre må vere balansert. Det at Noreg no i ein periode har teke imot fleire enn nabolanda våre på eit høgt nivå, har òg regjeringa teke grep for å møte, og eg er glad for at det framleis er relativt stor tverrpolitisk støtte for dei grepa som no blir tekne.

Eitt av tiltaka som er føreslått gjennomført frå regjeringa si side, er bl.a. at ein skal kutte i ordninga med etterbetaling av barnetrygd når det mellombelse opphaldsløyvet blir forlenga utover året. Me har òg stramma inn på høvet til å reise fram og tilbake mellom Noreg og Ukraina, og som mange veit, er det ein åtgang ein ikkje har innanfor det ordinære asylsystemet dersom ein har fått vern i Noreg. Me kan òg lese av svarbrevet frå statsråden at regjeringa vil informere aktivt om at det er krav til butid i Noreg for å få tilgang til ei rekkje ytingar gjennom folketrygda, og det meiner eg er viktig.

I tillegg har regjeringa varsla ytterlegare grep etter at svarbrevet blei sendt til komiteen, bl.a. at ein ønskjer å innføre tolv månaders butidskrav for fleire ytingar etter folketrygda, og at ein føreslår å kutte i introduksjonsstønden for ektefellar og sambuarar utan barn. Ein har òg sagt at ein ønskjer å avvikle ordninga med alternativ mottaksplassering.

Eg meiner det er viktig og bra at regjeringa er tydeleg i politikken, og at ein har kome raskt til Stortinget når det er behov for endringar. Eg har stor tillit til og tiltru til at regjeringa òg vil gjere det i fortsetjinga.

Eg vil òg leggje til det som kollega Kapur òg understreka: Det er eit stort press i kommunane, og det heng saman med behovet for å gjere innstrammande tiltak og framleis vurdere det i fortsetjinga. Så som alle andre parti i komiteen, med unntak av Framstegspartiet, stemmer Arbeidarpartiet og Senterpartiet mot forslaga i representantforslaget.

Erlend Wiborg (FrP) [10:11:30]: Etter Putins og Russlands brutale angrep på Ukraina har Norge stått samlet om at vi skal hjelpe Ukraina både humanitært, økonomisk, politisk, med militært utstyr og også med beskyttelse av dem som må flykte fra Ukraina. Det denne saken handler om, er noe annet, for det handler om hvilket ytelsesnivå vi skal ha i Norge, ikke bare for ukrainske flyktninger, men for alle flyktninger.

Det er ingen tvil om at det er desidert flest ukrainere som kommer til Norge. Over tid har Norge tatt imot flere ukrainere enn Sverige, Danmark og Finland til sammen. Hovedgrunnen til det må være at Norge har et ytelsesnivå som er skyhøyt over hva man får i våre naboland. Målet med både asyl- og flyktningssystemet er ikke å tilby høyest mulig ytelser. Målet er å sørge for at mennesker som reelt sett har behov for beskyttelse, skal få det. Målet er ikke å hente velferdsmigranter.

Når vi vet at ytelsene i Norge er så høye – ja, Nav selv bekrefter at ytelsene kan komme opp i over en halv million kroner, noe som er vesentlig høyere enn hva mange nordmenn som er i jobb, har – oppleves det som urettferdig. Sammenligner vi ytelsene med hva man får i våre naboland, ser vi at introduksjonsstøtten i Norge er to til fire ganger høyere enn den er i Sverige, og ca. dobbelt så høy i Norge som i Danmark.

Forslaget fra Fremskrittspartiet er at vi nå skal redusere ytelsene ned til svensk og dansk nivå. Man kan gjøre kostnadsjustere det også, men det er ikke slik som Høyre prøver å fremstille det, at kostnadsnivået i Norge er to til fire ganger høyere enn det er i Sverige.

I tillegg ser vi at Norge ikke evner å få sysselsatt ukrainere som kommer hit. I desember 2023 var 18,6 pst. av ukrainere i yrkesfør alder i arbeid, mens nivået i Danmark var på 55 pst. Det viser at Fremskrittspartiets forslag om å redusere ytelsene og gjøre introduksjonsprogrammet mer yrkesrettet, er fornuftig, og derfor tar jeg opp forslagene i innstillingen.

Presidenten [10:14:35]: Da har representanten Erlend Wiborg tatt opp de forslagene han refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [10:14:55]: Norge skal ta sitt ansvar for å hjelpe mennesker som er drevet på flukt fra krig og katastrofe. Mens vi står her og debatterer forslaget fra Fremskrittspartiet, er det rekordmange mennesker på flukt i verden. I Europa er millioner av ukrainere fordrevet på flukt som følge av Russlands brutale angrepskrig. Samtidig lever titusenvise av mennesker i elendige forhold i flyktningleirer i Italia, i Hellas og på Malta.

Vi har nå passert to år siden Russlands fullskala krig mot Ukraina, og krigen ser ikke ut til å ta slutt ennå. Europa står i den verste flyktningkrisen siden annen verdenskrig, og Norge har tatt imot over 70 000 av disse krigsflyktningene. Det merkes. Det merkes i mottakssystemet. Det merkes ute i kommunene. I flere kommuner sliter man med å få bosatt dem som kommer, raskt nok, finne bolig der de kan bo, og tilby tjenester, og det tærer på kommuneøkonomien. Selv om vi merker det her hjemme, er det noen som merker det enda mer, og det er selvsagt det ukrainske folket. Kostnaden er størst for Ukraina.

Vi står i en ekstraordinær situasjon, og den ser ut til å kunne vare en stund til, dessverre. Framfor å diskutere hvorvidt vi skal gjøre livet til ukrainske flyktninger fattigere og mer uforutsigbart og vanskelig, bør vi se på hvordan vi best skal håndtere denne situasjonen framover, hvordan vi best kan sørge for at mottaksapparatet i kommunene og asylmottakene skal håndtere situasjonen i tråd med menneskerettigheter, flyktningkonvensjonen, barns beste og barns rettigheter.

Vi er enig i at det er viktig å sørge for at de som kommer hit, raskt kommer ut i arbeid, men også å sikre dem økonomisk trygghet, mestring og god integrering. Mange av dem som har kommet hit, er eldre, kvinner og barn, og de befinner seg i en ekstremt vanskelig situasjon. Vi må også sørge for at de har den økonomiske tryggheten de trenger for at de kan stå på egne bein, også for å forhindre at de tvinges inn i useriøse arbeidsforhold og utnyttelse.

Helt avslutningsvis vil jeg påpeke en viss ironi, i og med at Fremskrittspartiet, som vanligvis er så opptatt av å rope ut om svenske tilstander og hvor elendig det står til i Sverige, visstnok mener at vi skal følge etter svenskerne når det kommer til dette området. Det er et lite paradoks der. Jeg tror det er nettopp fordi vi har en mer vellykket integreringspolitikk her i Norge – kanskje mye av dette også handler om at vi bruker mer ressurser i starten, mer ressurser på dem som kommer hit, og på at folk etter hvert skal kunne klare seg selv. Ved å gi flyktninger som kommer hit, trygge økonomiske rammer, gir vi dem også en tryggere vei inn i fellesskapet og storsamfunnet vårt.

Rødt kommer selvsagt til å stemme mot forslagene fra Fremskrittspartiet.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:18:05]: Eg er veldig glad for at regjeringa og Stortinget står samla om at vi skal vise solidaritet med Ukraina. Dei står i ein svært vanskeleg situasjon. For SV er det openbert at når folk flyktar frå krig, er det krigen dei flyktar frå, fordi bombene fell over husa og ungane ikkje får utdanning fordi det blir vanskeleg å leve. Dei prøver så godt dei kan, og dei som har fått kome til Noreg, har for det meste kome frå dei austlege områda, altså dei områda som har vore hardast ramma av krigshandlingar.

SV meiner at når vi tek imot flyktningar, skal vi sørje for å gje ei overgangsstøtte som gjer det mogleg å leve i Noreg og samtidig finne seg til rette, lære språk og finne ut av eit nytt samfunn. Vi trur det er ei veldig god investering å ikkje kutte i desse stønadene slik at folk rett og slett blir naudlidande og ikkje har råd til å kjøpe seg mat eller fungere i kvardagen.

Vi må vere klare over at krigen også har ført til dyrtid i Noreg, og at levekostnadene er mykje høgare enn tala frå Danmark og Sverige som det blir referert til. Svenske tilstandar vil vi ikkje ha i Noreg, og vi meiner at mykje av grunnen til at integreringspolitikken har fungert betre i Noreg enn i Sverige, nettopp er at vi har investert og hjelpt folk meir i gang med eit nytt liv i eit nytt land.

Eg er veldig klar over at mange kommunar slit med å ta imot veldig mange, men det er litt av prisen vi må betale for å vere solidariske med folk som er kasta ut i krig. Ingen vil ha krigen, og dei som lir aller mest, er dei som får øydelagt hus og heim. Det skulle berre mangle at ikkje vi, som er eit land som til dels har tent på krigen, kan stille opp for dei. SV meiner at likebehandling av flyktningar er veldig vesentleg. Difor er det viktig at ein ser på flyktningpolitikken på ein sånn måte at ein gjev nokolunde like vilkår for alle, så ingen kjenner seg diskriminert i det vi held på med.

Eg vil berre avslutningsvis seie at SV ikkje støttar desse forslaga, og at det er viktig at vi fortset å støtte flyktningane, slik at dei kan leve i Noreg.

Ane Breivik (V) [10:21:15]: Dette forslaget vier mye plass til å drøfte hvordan vi kan hindre folk fra å komme hit, og lite plass til hva som kan gjøres for å sørge for at de som kommer hit, integreres godt i sine nærmiljøer. Det forslagsstillerne tar til orde for, er å være med på et kappløp mot bunnen, om hvem som kan være dårligst på tiltak som er gode for integreringen, om hvordan man kan få færre mennesker til å komme hit gjennom å gjøre tiltakene som gir god integrering, dårligere. Det som er sikkert, er at det kommer til å koste oss masse på lang sikt. Vi kan ikke komme i en situasjon som gjør at vi forringer integreringen. Vi vet fra tidligere

flyktningstrømmer at mange mennesker blir igjen i mottaksland, til tross for at situasjonen i hjemlandet blir trygg. I en rapport sier en av tre ukrainske flyktninger at de har lyst til å bli boende i Norge. Over halvparten er usikre på om de ønsker å returnere. Da er det en risikabel strategi å svekke språkopplæringen, for språk er den viktigste faktoren for å sikre en god integrering og stabil tilknytning til arbeidslivet for de mange tusen nye innbyggerne. Det vil være å gjøre seg selv en bjørnetjeneste.

Asylsøkere og flyktnings ytelser er allerede lave i Norge. Det å ha gode nok integreringstiltak er også viktig for den styrte bosettingen. Forskere peker på at eksempelvis i Sverige, hvor det er lite støtte og lite tilbud fra kommunene, er det vanskeligere å få styrt bosettingen.

Norske kommuner har gjort en stor innsats for å bosette og integrere det høye antallet flyktninger som vi har fått. Veldig mange av dem som har fått kollektiv beskyttelse i Norge, har startet sitt liv i en norsk kommune de siste to årene. Enkelt personer, organisasjoner, kommuner og virksomheter har lagt ned en enorm innsats for å hjelpe ukrainere på flukt. Det er behov for å understreke at det er ikke antallet ukrainske flyktninger som kommer i seg selv, som er problemet. Utfordringen er at vi ikke klarer å håndtere det. I år har flere kommuner enn normalt gitt tilbakemelding om at de er bekymret for kapasiteten i egen kommune. Det vi nå burde gjøre, er å bruke mer tid og ressurser på å styrke integreringsarbeidet. Det er etter Venstres mening mer aktverdigg enn å forsøke å skremme mennesker på flukt fra å søke beskyttelse hos oss.

Statsråd Tonje Brenna [10:24:24]: Det finnes noen øyeblikk vi nordmenn husker: hvor du var da Brå brakk staven, hvor du så åpningen av OL på Lillehammer, og hvor du var da du skjønnte at det faktisk var blitt krig i Europa etter tiår i dyp fred. Det sier noe om hvor mye vår verden har endret seg, og at det finnes et før og et etter 24. februar 2022.

Russlands angrepskrig mot Ukraina fortsetter for fullt, og ennå ser vi ikke slutten på krigen. Jeg er glad for at det er bred politisk støtte i Stortinget for at Norge skal stille opp for Ukraina, både militært og humanitært og for dem som kommer hit. Samtidig må ankomstene til Norge være bærekraftig, og vårt mål er at det skal være mer på nivå med de andre nordiske landene. Høye ankomster over tid setter våre system under press. Bosettingen går fortsatt raskt, med en formidabel innsats fra kommunene og frivilligheten, men vi må være innstilt på at flere framover kan bli boende lenger i mottak før de blir bosatt i en kommune.

Regjeringen har hatt en større gjennomgang av både tjenester og ytelser, og vi har iverksatt flere inn-

stramningstiltak for å bevare kontrollen på innvandringen og integreringen. Antall ankomster siden nyttår er rundt 40 pst. lavere enn på samme tid i fjor. Det kan tyde på at tiltakene har hatt effekt. Regjeringen vurderer det som viktig å løpende vurdere tiltak for å sørge for at utviklingen i Norge er god. Dersom ankomstene framover går i retning av et nivå som ikke er bærekraftig, vil regjeringen raskt komme tilbake med nye tiltak.

Vi har allerede foreslått å fjerne retten til å få etterbetalt barnetrygd. Vi har også foreslått botidskrav for å få flere tjenester, og å redusere introduksjonsstønden for par uten barn. Jeg mener at en generell reduksjon i stønaden vil påvirke deltakelsen i introduksjonsprogrammet negativt og gi økte utgifter til sosialhjelp. Introduksjonsprogrammet finnes for å få folk raskt i jobb. Det er fordi vi forventer at ukrainere og andre flyktninger raskt blir integrert, lærer seg norsk og kommer inn i arbeidslivet og har mulighet til å forsørge seg selv. Samtidig bidrar vi med tiltak for at flere skal komme ut i jobb. Vi skjerper kravene til arbeidsretting av introduksjonsprogrammet, og i løpet av våren får vi på plass et nytt digitalt system for norskopplæring, som skal gjøre det enklere å kombinere norskopplæring med arbeid.

Jeg ser at representanten Wiborg bruker et tall på 500 000 kr som noe som gis til alle flyktninger som kommer til Norge. Det er feil. Flyktninger som kommer til Norge og deltar i introduksjonsprogrammet, får litt over 20 000 kr mens de deltar i programmet. De under 25 år får en utbetaling på rundt 13 000 kr.

Det er helt legitimt å diskutere hva som skal til for et bærekraftig ankomstnivå og god integrering, men da må vi også bruke tallene som finnes, på riktig måte.

Presidenten [10:27:23]: Det blir replikkordskifte.

Mudassar Kapur (H) [10:27:36]: Vi er alle enige om at kommunene nå gjør en formidabel innsats med å bosette flyktninger, og mange strekker seg svært langt for å ta imot så mange som mulig. Men mange begynner nå å merke at kapasiteten er presset, og det gjelder særlig mangel på boliger. Derfor mener vi i Høyre at det er svært uheldig av regjeringen å kutte tilskuddet til utleieboliger gjennom Husbanken. Vi mener at tilskuddet heller bør økes, og at regjeringen må komme med en tiltaksplan for å holde bosettingstakten oppe – nettopp fordi bolig er og blir en av de viktigste faktorene som kommunene peker på. Jeg vil bare spørre statsråden om hun vil være med på å revurdere den beslutningen og heller jobbe for gjeninnføring og en økning av disse tilskuddene.

Statsråd Tonje Brenna [10:28:39]: Vi kan kalle det en revurdering, eller vi kan kalle det å følge med på situasjonen og sette inn tiltak når det er behov for det. Men

jeg er enig med representanten i at det har vært riktig slik vi har jobbet sammen i Stortinget og fra regjeringens side, nemlig at vi har kommet med nye forslag når det har vært behov for endringer og forsterkninger.

Så er det også andre typer tilskudd og andre regelendringer som skal bidra til å gjøre det enklere å få folk bosatt, men jeg deler representantens bekymring for at bolig er noe av det aller mest krevende akkurat nå. Så tror jeg vi skal være bevisst på at kommunene våre – mange av dem, i alle fall – har en god del å gå på når det kommer til å få folk i jobb. Det vil også bidra til at flere kan finne bosted for egen maskin. Det tror jeg vil være et viktig bidrag for å redusere kommunenes utgifter i stort knyttet til det å bosette og integrere mennesker. Både det å bidra til å skaffe bolig og det å bidra til at folk kan komme i arbeid er noe av det aller viktigste med tanke på kommunenes utgifter, men også for den enkelte som blir bosatt i våre kommuner.

Erlend Wiborg (FrP) [10:29:46]: Statsråden avla meg en visitt i sitt innlegg – hun mente at jeg tar feil når jeg sier at noen flyktninger kan komme opp i over en halv million kroner i ytelse. Dette utsagnet har jeg kommet med tidligere i en debatt med statsråden, og faktisk.no har faktasjekket det. Jeg kan lese opp konklusjonen:

«Det stemmer at en Nav-leder har fortalt om enkelttilfeller der ukrainske flyktninger utenfor introduksjonsprogrammet har fått utbetalt beløp tilsvarende «godt over 500 000 i årslønn».»

Mener statsråden at faktisk.no tar feil?

Statsråd Tonje Brenna [10:30:36]: Det mener ikke statsråden, men representanten feilsiterer meg med overlegg fra talerstolen. Det jeg sa, og det jeg har sagt ved flere anledninger hvor representanten også har vært til stede, er at det er galt å skape et inntrykk av at alle nyankomne til Norge automatisk får rundt 500 000 kr utbetalt. Det inntrykket står jeg fast ved at representanten bidrar til å skape. Hvis man deltar i introduksjonsprogrammet i Norge, får man rundt 20 000 kr utbetalt hvis man er over 25 år. Er man under 25 år, får man rundt 13 000 kr utbetalt. Det betinger en aktivitetsplikt, nemlig at man deltar i introduksjonsprogrammet som skal forberede en på arbeid.

Så er det riktig at det fins enkelttilfeller hvor folk får utbetalt sosialhjelp av ulike grunner, som alle andre innbyggere i Norge får. Slik er systemet vårt, slik er sosialtjenesteloven, og slik stiller vi opp for folk som trenger det. Men å skape et inntrykk av at alle nyankomne til Norge nærmest automatisk får rundt en halv million kroner utbetalt, mener jeg ikke er et riktig bilde.

Erlend Wiborg (FrP) [10:31:39]: Jeg anbefaler statsråden å være litt mer etterrettelig. Man kan som sagt gå

inn på faktisk.no og se at statsråden i den samme debatten ble tatt på feil etter feil, mens sitatene mine heldigvis viste seg å stemme.

Statsråden har også prøvd å skape et inntrykk av at regjeringen strammer veldig inn på ordningene for flyktninger og ukrainere. Man kutter bl.a. introduksjonsstønadene for ektefeller og samboere uten barn. Så langt har det vel kommet rundt 75 000 ukrainere til Norge. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvor mange av de 75 000 ukrainerne som har kommet til Norge, er ektefeller og samboere uten barn, som dermed blir berørt av den såkalte innstrammingen?

Statsråd Tonje Brenna [10:32:35]: Jeg vil også anbefale representanten å lytte til hva jeg faktisk sier. Jeg skal gi meg med diskusjonen om hvem som sa hva, men når det blir vist til faktisk.no, får jeg behov for å understreke at det jeg påpeker, er at det skapes et inntrykk av at det nærmest er automatikk i at alle nyankomne til Norge får utbetalt rundt en halv million kroner. Det er feil.

Jeg klarer ikke på stående fot å svare på hvor mange par uten barn som har kommet til Norge, men jeg vil likevel si at en skjerpelse i utbetalingene på rundt 6 000 kr per par til dem det gjelder, når utbetalingen i utgangspunktet er 20 000 kr i måneden per voksen, er en forholdsviss stor reduksjon. Det er ikke sånn at dette er mennesker som får store utbetalinger i utgangspunktet. Derfor har vi gjort noen innstramminger. Nå har ankomsttallene gått noe ned. Jeg er glad for det, for vi er helt avhengig av et bærekraftig ankomstnivå til Norge dersom vi skal klare å både bosette og integrere dem som kommer hit.

Erlend Wiborg (FrP) [10:33:33]: Jeg synes det er rimelig spesielt at statsråden prøver å fremstille det som om man her kutter ganske betydelig i introduksjonsstønadene, samtidig som hun sier at hun ikke vet hvor mange det gjelder. Vi vet at det er et særdeles lite mindretall av de 75 000 ukrainerne som har kommet til Norge, som er ektefeller uten barn. Jeg mener statsråden er relativt misvisende, og jeg ber statsråden i det minste komme tilbake til Stortinget med tall på hvor mange dette berører.

Det som er et uomtvistelig faktum, er at selv med de laveste satsene i introduksjonsstønadene vil ytelsesnivået i Norge være to til fire ganger høyere enn det er i Sverige, og ca. dobbelt så høyt som i Danmark. Tror statsråden det har en påvirkning på hvor mange flyktninger som velger Norge i stedet for Sverige og Danmark?

Statsråd Tonje Brenna [10:34:34]: Mitt mål er at folk skal komme i jobb raskest mulig når de kommer til Norge. Derfor har vi en ordning med styrt og spredt bo-

setting, og derfor har vi også ytelser som man får utbetalt i bytte mot at man deltar på arbeidsforberedende tiltak, som jo introduksjonsprogrammet er. Dersom representantens mål er at færrest mulig skal komme i arbeid, er jeg i og for seg enig i at vi bør kutte mest mulig i introduksjonsstønadene, for det kommer til å sørge for at færre deltar i introduksjonsprogrammet. Mitt mål er imidlertid at folk skal forsørge seg selv, og at diskusjonen om å bosette og ta imot folk på en god måte handler mindre om ytelser og mer om sysselsetting. Da trenger vi et introduksjonsprogram. Det er der folk lærer norsk. Det er der man lærer de kulturelle kodeksene. Det er der man forberedes på arbeidslivet. I dag deltar veldig mange i introduksjonsprogrammet fordi det bl.a. knyttes til det å ha en inntekt å leve av mens man deltar der, før man kan komme i arbeid og bli selvforsørget. Mitt mål er rett og slett at alle skal jobbe, og da er introduksjonsstønadene og introduksjonsprogrammet viktige elementer i det.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:35:49]: Statsråden er i innlegget sitt inne på at dersom introduksjonsstønadene blir kutta, vil det berre flytte store økonomiske byrder over på kommunane i form av sosialhjelp i perioden før flyktningane kjem seg ut i arbeid. Kan statsråden utdjupe litt meir om dei forpliktingane kommunane har overfor folk som har lovleg opphald i Noreg som følgje av det kollektive midlertidige vernet? Kan statsråden også seie litt om oppsida med alle dei som kjem hit, som kjem i arbeid, og som Noreg mange plassar har bruk for?

Statsråd Tonje Brenna [10:36:31]: Takk for et veldig viktig spørsmål. Jeg er egentlig veldig urolig for det representanten starter med, nemlig at det vi ender opp med, er å kutte det å øke ytelser og stønader på en måte som gjør at vi bare flytter mennesker fra det ene budsjettet til det andre, og ikke kommer videre med f.eks. å få folk sysselsatt sånn at de kan forsørge seg selv.

Kommunene våre har et stort ansvar for alle innbyggere i Norge, også for dem som er bosatt. Sosialtjenesteloven fungerer slik at den som ikke har en annen form for økonomisk trygghet, kan komme til Nav og be om økonomisk sosialhjelp. Det er ikke en raus ordning, ikke en raus sosialhjelp, men hjelp til helt nødvendige ting som f.eks. mat, hjelp til å betale husleie, eller andre ting, f.eks. knyttet til ungene, som man har behov for økonomisk sosialhjelp til. Sånn er det for alle i Norge. Det er det også for nyankomne. Det mener jeg er et system det er rimelig at de får ta del i. Målet må likevel være at flest mulig kommer i jobb, kan forsørge seg selv, og at færrest mulig får behov for sosialhjelp – både de som bodde her fra før, og de som er nyankommet fra Ukraina.

Presidenten [10:37:35]: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Wiborg (FrP) [10:37:48]: Jeg har en utfordring til Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Høyre, Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti: Debatten er ikke over, og jeg oppfordrer alle de nevnte partiene til å gå opp på denne talerstol og forklare hvordan de kan synes det er rettferdig at flyktninger kan få opp mot en halv million kroner i ytelser – mer enn mange nordmenn som er i jobb, får. Selv minstesatsen flyktninger får, er høyere enn ordinær sats for minstepensjon. Jeg synes at de andre partiene skylder det norske folk å gå opp på denne talerstolen og forklare hvorfor de mener dette er riktig. Fremskrittspartiet mener dette er urettferdig og galt.

Presidenten [10:38:56]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:38:59]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Kathy Lie, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad om ein tiltakspakke for einslege mindreårige asylsøkjjarar (Innst. 202 S (2023–2024), jf. Dokument 8:39 S (2023–2024))

Presidenten [10:39:22]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kathrine Kleveland (Sp) [10:39:58] (ordfører for saken): Komiteen er opptatt av at enslige mindreårige asylsøkere får et forsvarlig bo- og omsorgstilbud i Norge. Komiteen har i denne saken behandlet tre forslag om tilbudet til enslige mindreårige asylsøkere. Takk til komiteen for samarbeidet. Jeg går ut fra at forslagsstillerne legger fram og begrunner sine forslag. Jeg vil redegjøre for regjeringspartiernes syn.

Det er vanskelig å forestille seg hvordan barn og unge som kommer alene til Norge, har det, og hva de har opplevd. Gruppen som kommer, er sammensatt, men barn som kommer alene til Norge, er en sårbar gruppe. Denne gruppen prioriteres derfor høyt i alle ledd i uten-

landsforvaltningen, og Norge har et alderstilpasset omsorgstilbud. Det er viktig.

Jeg er glad for å lese i svarbrevet fra justisministeren at det settes søkelys på selvstendighetstrening blant de eldste barna. De er snart voksne og må forberede seg på et liv som voksne. Samtidig er dette også en gruppe som trenger omsorg. De senere årene har det derfor blitt tilført flere profesjonelle omsorgsarbeidere med barnefaglig kompetanse til asylmottak med enslige mindreårige asylsøkere. Mottakene har også en plikt til å sikre at ungdommene får tilbud om andre offentlige nødvendige tjenester.

Skal vi sikre et forsvarlig bo- og omsorgstilbud, er tilsyn nødvendig. Dette innførte regjeringen i 2022. Statsforvalteren er tilsynsmyndighet, og Statens helsetilsyn har overordnet faglig ansvar. Dette var viktig å innføre, så vi påser at enslige mindreårige i asylmottak får et forsvarlig bo- og omsorgstilbud.

Jeg vil ta for meg et av forslagene i representantforslaget, om å instruere politiet om å prioritere saker ved forsvinning av enslige mindreårige asylsøkere. Her mener regjeringspartiene sammen med Høyre at det allerede foreligger en klar instruks. Justisminister Mehl har uttalt at det er gitt direktiv om at innsatsen hvor barn forsvinner fra mottak eller omsorgssenter, skal prioriteres på linje med andre forsvinningssaker.

Alle er enige om at når det kommer barn til Norge, skal de få et godt og forsvarlig tilbud, og at det må legges til rette for at den enkelte får en mest mulig meningsfull tilværelse, tilpasset den enkeltes behov.

Jeg kan også opplyse om at Senterpartiet og Arbeiderpartiet stemmer imot forslagene fra SV og Rødt i dag.

Mudassar Kapur (H) [10:43:12]: Enslige mindreårige asylsøkere er en sårbar gruppe som har spesielle behov når de kommer til Norge. Som barn er de mer sårbare for utnyttelse og menneskehandel, og de trenger mer oppfølging. Dette er bakgrunnen for at enslige mindreårige har andre omsorgstilbud enn voksne asylsøkere. UDI har mottak med spesiell kompetanse på enslige mindreårige mellom 15 og 18 år, og barnevernet har ansvaret for barn under 15. Sånn blir også omsorgstilbudet tilpasset barnas alder. Vi mener dagens ordning, med et skille mellom UDIs og barnevernets omsorg for barn, sikrer barnas rettigheter på en god måte.

Høyre har vært opptatt av å forbedre mottakene for enslige mindreårige, slik at barna får den omsorgen de trenger. For eksempel ble det under Solberg-regjeringen gjennomført flere tiltak for å forbedre omsorgen for barn på asylmottak. Den barnefaglige kompetansen ble økt, og UDI styrket sin oppfølging av mottakene. I tillegg ble det sendt på høring forslag om å etablere en tilsyns-

ordning for omsorgstilbud til enslige mindreårige, som Stortinget har vedtatt i denne perioden.

NRK har den siste tiden satt søkelys på at enslige mindreårige har forsvunnet fra mottak, og at politiet ikke har gjort tilstrekkelig for å lete etter barna. Det er viktig å understreke at barn som forsvinner fra mottak, skal letes etter på lik linje med andre barn. Barn er mer sårbare for utnyttelse enn voksne. Vi er derfor helt enige med forslagsstillerne i at det må være en tydelig instruks til politiet om at enslige mindreårige skal letes etter på lik linje med norske barn. Det er imidlertid allerede tydelige instruksjoner til politiet om dette, og Høyre ser derfor ikke noen grunn til å stemme for forslaget om å innføre en slik instruks.

Når jeg først er inne på stemmeforklaring, vil jeg også informere om at vi ikke kommer til å stemme for det løse forslaget fra Rødt, og resten av mitt innlegg vil også bygge opp under hvorfor. Statsråden har pekt på at det jobbes med retningslinjer, og at det jobbes med denne instruksjonen. Da forventer vi at det arbeidet kommer raskt i gang, og at det gjøres på en god måte, og vi kommer til å følge med på det. Det er samtidig viktig å understreke at barn som forsvinner fra mottak, ikke nødvendigvis er utsatt for noe kriminelt. Noen har reist sammen med familiemedlemmer til andre land eller forlater landet når det er klart at de ikke får opphold i Norge.

Det NRK har dokumentert, må følges opp. Politiet har selv utarbeidet rapporter om hvor viktig det er å jobbe videre med dette sakskomplekset, og det er nå justisministerens ansvar at funnene følges opp, og at nødvendige tiltak iverksettes. Jeg vil komme tilbake til ytterligere argumentasjon hvis det blir behov for det i løpet av debatten.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:46:27]: I denne saka er temaet korleis mindreårige åleineverande asylsøkjjarar skal ha det i Noreg. Etter FN's barnekonvensjon artikkel 2 nr. 1 er staten forplikta til å oppfylle alle rettar mindreårige har etter konvensjonen, utan diskriminering av noko slag. Dette inneber ei plikt til å sikre at alle barn utan omsorgspersonar blir gjeve vern og omsorg i tillegg til helsemessig nødvendig oppfølging og rehabilitering. Dette gjeld uavhengig av barnet sin alder og opphaldsstatus.

FN har fleire gonger, så seint som i 2018 og 2020, uttrykt bekymring for at barn ikkje får den omsorga dei har rett på i norske asylmottak. Utgreiinga NOU 2023: 7, Trygg barndom, sikker framtid, rår også til at åleineverande asylsøkjjarar mellom 15 og 18 år kjem inn under barnevernet sitt ansvar, på lik linje med dei under 15 år. Det var difor med stor forventning om at tida endeleg var moden, at SV fremja dette forslaget, om å overføre ansvaret for mindreårige åleineverande asylsøkjjarar til barnevernet.

Det er på høg tid at det skjer. Allereie i Ot.prp. nr. 28 for 2007–2008, då Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV sat

i regjering i lag, blei det uttalt at den dåverande regjeringa skulle ta sikte på å gjennomføre ei slik reform så snart det var praktisk mogleg. Difor må eg innrømme at eg er ganske skuffa over svara til statsråden i saka, som står i direkte motstrid til dei faglege råda, og at Senterpartiet og Arbeidarpartiet har gått vekk frå politikken sin frå tidlegare og stemmer imot forslaget vårt i dag. Barneombodet seier det så sterkt i sitt høyringsinnspel til saka at omsorgsansvar for einsleige mindreårige asylsøkjjarar mellom 15 og 18 år må overførast til barnevernet.

NRK-reportasjen om dei forsvunne barna gjev oss innblikk i alvorlege tilfelle der det kan ha føregått menneskehandel og utnyttning. Eg seier ikkje at det gjeld alle, men det kan ha føregått. Tilsyn har avdekt store manglar ved asylmottak der mindreårige asylsøkjjarar i aldersgruppa 15–18 år har fått opphald. Etter utlendingslova § 95 andre ledd er det UDI som har omsorga for desse ungdomane. Men asylmottaket og driftsoperatøren kan utøve omsorga si på vegner av UDI. Statsforvaltaren i Viken har peika på at så seint som i september 2023 hadde ikkje dei som jobba ved mottaket, oppfatta at det var deira rolle. Difor meiner SV tida er inne og overmoden for Noreg til å vise seg som eit land som tek omsorg for mindreårige asylsøkjjarar meir på alvor, og overføre ansvaret for desse til barnevernet.

Eg tek opp forslaga nr. 1–4, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Presidenten [10:49:40]: Da har representanten Birgit Oline Kjerstad tatt opp de forslagene hun refererte til.

Erlend Wiborg (FrP) [10:49:53]: Aller først: Framskrittspartiet går også imot det løse forslaget.

Alle barn er like mye verdt. Vi har alle en moralsk plikt til å beskytte barn mot vold, overgrep og andre ting barn ikke skal utsettes for. Det betyr ikke at alle barn som kommer til Norge, skal ha en automatisk rett til å være her, men mens de er her, har de rett til å bli behandlet skikkelig, anstendig og trygt.

Jeg deler flere av problemstillingene som tas opp i representantforslaget, ikke minst flere av bekymringene. Jeg mener likevel at forslagsstillerne forenkler faktum og har løsninger på utfordringen som ikke nødvendigvis vil hjelpe. Det er sånn at når noen kommer til Norge, uavhengig av alder, er vi avhengig av først å kunne sjekke hvem personen er. Er personen den han eller hun utgir seg for å være? Er personen mindreårig, f.eks., som han eller hun hevder, eller lyver vedkommende på alderen for å prøve å få opphold? Det er ting som må kontrolleres. Det er staten som velger å ta personer inn til Norge, og da synes vi også det blir galt å skyve ansvaret over på kommunene, som forslagsstillerne i stor grad legger opp til.

Det som hele denne problemstillingen viser, er at hele asylsystemet ikke fungerer, og at asylsystemet er en gullgrube for menneskesmuglere og andre som ikke ønsker barn og andre sårbare mennesker vel. Det er derfor Fremskrittspartiet har fremmet forslag om å endre asylsystemet, sånn at mennesker ikke må legge ut på farefulle ferder, der de også kan bli utnyttet på det groveste. Det asylsystemet vi har, stimulerer også til at barn kan sendes som såkalte ankerbarn, noe som er helt uakseptabelt.

Hva er løsningen i tillegg? Det er det Fremskrittspartiet har tatt til orde for gjennom mange år: å innføre lukkede asylmottak frem til vi vet identiteten til personene, og om de har gyldig opphold i Norge eller ikke. Da vil vi sørge for at de vil være trygge også i den perioden.

Tobias Drevland Lund (R) [10:53:10]: For litt over et år siden kom NRK med avsløringer om at nesten 500 mindreårige asylsøkere hadde forsvunnet siden 2015. Eller for å si det som det er: Nesten 500 barn har forsvunnet. Det er snakk om en ekstremt sårbar og sammensatt gruppe barn, men med det til felles at de har kommet til Norge alene på flukt og er særlig utsatt for å bli utnyttet og oppleve overgrep eller omsorgssvikt.

De er våre barn. De søkte beskyttelse hos oss i Norge, og det er Norges ansvar å beskytte dem, men disse barna ble dessverre sviktet.

Jeg er ganske ferdig med å høre at det er ikke-diskriminerende at UDI har ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år, når FNs barnekomité gjentatte ganger har kritisert ordningen, og at det hele begrunnes med at yngre og eldre barn har ulike behov, og at vi derfor har laget et kunstig skille mellom hvem som trenger mer omsorg, og hvem som trenger mer såkalt selvstendighetstrening.

Helsetilsynet har gjennom sine tilsyn med asylmottak for enslige mindreårige asylsøkere vist at de barna ikke får forsvarlig omsorg. Statsforvalteren i Oslo og Viken har i de to tilsynsrapportene de nå har publisert, konkludert med at asylmottakene ikke sikrer et tilbud som er forsvarlig, og at de ikke har tilstrekkelig barnefaglig kompetanse eller tilstrekkelig bemanning, selv om barnevernsutvalget uttrykte at det er et klart behov for at det etableres et likeverdig tilbud for barn under og over 15 år.

Det er på høy tid at omsorgsansvaret for alle de enslige mindreårige asylsøkerne overføres til barnevernet, noe vi i Rødt har foreslått i vårt alternative statsbudsjett. Vi må også sikre at de har de rette vilkårene og ressursene tilgjengelig for at mottak for enslige mindreårige asylsøkere skal kunne forebygge forsvinninger, gi god omsorg og ha tilstrekkelig med barnefaglig kompetanse.

Det er også på høy tid at politiet instrueres tydelig om at forsvinning av enslige mindreårige asylsøkere skal

etterforskes og tas like høyt på alvor som forsvinning av øvrige norske barn, og dette har Stortinget også vedtatt.

Til slutt: Etter avsløringene for et år siden ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle se på rutiner for oppfølging av enslige mindreårige asylsøkere som forsvinner fra mottak, og etterlevelsen av disse rutinene. I arbeidsgruppens rapport fra april i fjor kom det bl.a. fram at politiet har gjennomgått 62 savnetsaker med enslige mindreårige asylsøkere, og ifølge politiet framkommer det ingen informasjon om at disse barna har blitt utsatt for noe kriminelt. Men for meg og for andre er det uklart om denne konklusjonen bygger på fravær av opplysninger eller på faktisk informasjon.

Derfor fremmer Rødt og SV sammen i dag et løst forslag nettopp om å utrede de underliggende årsakene til at enslige mindreårige asylsøkere forsvinner fra mottak eller omsorgssentre. Jeg tar opp forslaget.

Presidenten [10:56:15]: Da har representanten Tobias Drevland Lund tatt opp det forslaget han refererte til.

Ane Breivik (V) [10:56:27]: Barn kan ikke bare forsvinne uten at noen reagerer. Over 432 barn har forsvunnet siden 2015, uten at noen vet nøyaktig hva som har skjedd, eller hvor de er. Disse barna har vi sviktet. Vi må få klarhet i nøyaktig hvordan dette har kunnet skje, slik at vi kan forhindre at det skjer igjen.

Dette er ikke en ny problemstilling. FNs barnekomité har kritisert oss for ikke å forebygge nok og for ikke å finne ut hva som skjer med barna som forsvinner. Stortinget sa tilbake i 2015 at disse barna skal letes etter, på lik linje med andre barn. Likevel har det ikke skjedd. Det vi vet, er at mange av disse barna ikke blir meldt savnet raskt nok, og når de først blir meldt savnet, er det ikke alltid det foretas undersøkelser eller dokumenteres opplysninger. Sakene blir ofte henlagt eller ikke tilstrekkelig etterforsket, også i tilfeller hvor det er indikasjon på at barna kan være ofre for menneskehandel.

Dette kan vi ikke være bekjent av i Norge. Vi må finne ut hvordan dette har kunnet skje, og vi må sørge for at barnevernet, UDI og politiet følger opp sine rutiner når barn forsvinner fra et asylmottak, og at de samhandler på en god måte.

Venstre foreslo i fjor at det burde framgå av påtaleinstruksen at etterforskning alltid skal iverksettes i saker om savnede barn. Det stemmer vi selvsagt for igjen nå. Det er en menneskerett for barn å få nødvendig omsorg, og denne rettigheten må oppfylles uten diskriminering av noe slag. Barn er barn, også barn som er over 15 år. Likevel er det i dag sånn at barn og ungdom mellom 15 og 18 år som ankommer Norge og søker beskyttelse, får tilbud om å bo på asylmottak for enslige mindreårige i regi av UDI, til forskjell fra barn som er under 15

år, som får plass på omsorgssenter for mindreårige i regi av Bufetat.

FN har flere ganger kritisert Norge for dette skillet, som i praksis innebærer store forskjeller i bemanning og barnefaglig kompetanse. Norges institusjon for menneskerettigheter, NIM, har ved flere anledninger pekt på at barn på asylmottak får et mer begrenset omsorgstilbud enn barn underlagt barnevernsmyndighetene. Derfor fremmet Venstre i fjor et forslag om at barn under 18 år skal være under barnevernets omsorg. Det stemmer vi selvsagt for igjen nå.

Statsråd Emilie Mehl [10:59:33]: Enslige mindreårige som søker beskyttelse i Norge, er en særlig sårbar gruppe, og de prioriteres derfor høyt i alle ledd i utlendingsforvaltningen. Det er viktig at denne gruppen får et forsvarlig bo- og omsorgstilbud som er tilpasset den enkeltes behov.

Forslag nr. 1 i representantforslaget gjelder overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år til barnevernet. Norge har et alderstilpasset omsorgstilbud for enslige mindreårige som har søkt om beskyttelse. Omsorgen som tilbys, er tilpasset for å møte behovene til gruppen, og mitt syn er at enslige mindreårige over 15 år får et forsvarlig omsorgstilbud under sitt opphold i asylmottak.

I forbindelse med gjennomgangen av anbefalingene som er gitt i NOU 2023: 7, Trygg barndom, sikker fremtid, har barne- og familieministeren sagt at hun vil se nærmere på forslaget om en overføring av den eldste gruppen enslige mindreårige asylsøkere til barnevernet. Jeg ønsker denne diskusjonen velkommen og ser fram til hva som kommer ut av det, men jeg kommer ikke selv til å foreslå endringer for å overføre ansvaret til barnevernet på nåværende tidspunkt.

Forslag nr. 2 i representantforslaget handler om å gi politiet en tydelig instruks om å etterforske forsvinninger av enslige mindreårige asylsøkere. Når det gjelder forsvinninger fra asylmottak, har Riksadvokaten gjentatte ganger understreket behovet for prioritering og vurdering av iverksettelse av etterforskning. Det er i rundskriv gitt direktiv om at innsatsen hvor barn forsvinner fra asylmottak eller omsorgssenter, skal prioriteres på lik linje med andre forsvinningssaker, og at politidistriktene må etablere gode samarbeidsrutiner med utlendingsmyndighetene og barnevernstjenesten i slike saker. Det foreligger altså allerede en klar instruks på feltet.

Forslag nr. 3 i representantforslaget innebærer at vilkårene og ressursene stilles tilgjengelige for at asylmottak for enslige mindreårige har retningslinjer som forebygger forsvinninger, tilstrekkelig barnefaglig kompetent personell og god omsorg. I løpet av de siste årene har UDI gjort en rekke tiltak for å bedre situasjonen i

asylmottak for enslige mindreårige asylsøkere, inkludert økt bemanning og styrket barnefaglig kompetanse. Det er også etablert et eget tilsyn med omsorgen for denne gruppen. Det er samtidig viktig at vi fortsetter arbeidet med å gjøre forbedringer hele tiden, også at vi forebygger at ungdom forsvinner fra asylmottakene, og at vi forbedrer rutinene våre når dette skjer.

Regjeringen er opptatt av at vi skal gi et godt omsorgstilbud til gruppen enslige mindreårige asylsøkere ut fra den aldersinndelte modellen vi har i dag. Vi følger med for å se om vi kan finne flere forbedringstiltak, og vi vurderer å stille enda strengere krav til bl.a. bemanning, barnefaglig kompetanse og tilsynsordningen.

Presidenten [11:02:16]: Det blir replikkordskifte.

Tobias Drevland Lund (R) [11:02:34]: I forrige uke kunne NRK fortelle om at et vitne meldte fra om mulig menneskehandel som involverte en ung jente som forsvant fra nettopp et asylmottak. Politiet henla likevel saken på nytt, etter at vitnet hadde meldt seg. Mener statsråden at Norge etterlever sine forpliktelser om å forhindre menneskehandel av kvinner og jenter, når politiet i henhold til de nye rutinene kun skal vurdere videre oppfølging av meldingen når mottak og omsorgssentre melder om enslige mindreårige asylsøkere som forsvinner?

Statsråd Emilie Mehl [11:03:11]: Jeg kan ikke svare på det spørsmålet, som er basert på en enkeltsak. Jeg kan ikke gå inn i enkeltsaker, men jeg kan si at jeg mener det er veldig viktig at vi har gode rutiner, og at det er høy oppmerksomhet knyttet til forsvinninger av enslige mindreårige asylsøkere generelt. Det er det allerede klare instruks om. Jeg vet også at det har vært gjort mye arbeid fra både politiets side og Riksadvokatens side, bl.a. i lys av oppmerksomheten om disse forsvinningssakene de siste årene, som gjør at vi nå er på et bedre sted enn vi har vært, etter mitt syn.

Tobias Drevland Lund (R) [11:03:47]: Jeg takker for svaret, og jeg håper i hvert fall at disse avsløringene kommer til å sørge for en endring, for vi kan jo ikke ha det slik at unge jenter forsvinner fra mottak og i verste fall blir utsatt for menneskehandel.

Over til et annet spørsmål til statsråden: Et av forslagene som Rødt og SV fremmer her i dag, et løst forslag, er etter innspill fra Barneombudet, som ber oss om å finne ut av de underliggende årsakene til at en del av disse mindreårige asylsøkerne har forsvunnet, for de mener at det ikke har kommet godt nok fram. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor motsetter man seg å finne mer informasjon om hva som har skjedd, og hvorfor ønsker man ikke å bli med på et slikt forslag?

Statsråd Emilie Mehl [11:04:30]: Dette er, som representanten er inne på, en problemstilling som ikke er ny. De tallene som det vises til, bl.a. i denne debatten, spenner over mange år og flere regjeringer. Det er mitt inntrykk at man gjennom de årene har gjort flere tiltak for å ivareta gruppen enslige mindreårige asylsøkere bedre, på ulike måter. Det er også bare de siste to årene satt i gang flere tiltak for å bedre oppfølgingen av gruppen. Vi har allerede noe forskning som viser hva som kan være årsaker til at folk forsvinner. Noen ganger er det bortføringsaker, andre ganger kan det være andre årsaker som ligger bak.

Det som er viktig nå, er at retningslinjene til politiet blir revidert. Det foreligger tydelige instruksjoner knyttet til hvordan politiet skal håndtere rapporteringer om forsvinninger av enslige mindreårige asylsøkere, og det er jeg glad for. Så må vi eventuelt komme tilbake til det på et senere tidspunkt.

Mudassar Kapur (H) [11:05:45]: I statsrådens svarbrev til komiteen står det at forslag til nye rutiner er forventet i nær framtid, og at Politidirektoratet i dialog med Riksadvokaten vil følge opp med forslag til tiltak. Kan statsråden si noe mer om hvordan det jobbes videre med dette, og om statsråden har satt noen frist for når forslag til oppdaterte retningslinjer skal og kan legges fram?

Statsråd Emilie Mehl [11:06:17]: Takk for spørsmålet. De retningslinjene politiet i dag har for alle typer savnetsaker, er fra 2014. De er i ferd med å bli revidert av fagutviklingsapparatet for etterforskningsfeltet, og der har det vært et nytt forslag til retningslinjer på høring, med frist i midten av februar. Jeg kan ikke gi en eksakt dato, men det er en prosess som er i ferd med å nærme seg slutten, og det er bra.

Det er nye føringer for samhandling fra desember 2023, som krever at asylmottak og omsorgssentre skal varsle politiet og melde mindreårige savnet straks, og senest innen 24 timer etter at personen har forlatt det botilbudet vedkommende har, og ny adresse ikke er kjent. Det er også noe som vil gi politiet en mulighet til å følge opp disse sakene raskt.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:07:27]: Reportasjar om forsvunne asylbarn, høyringsinnspel, faginstansar som Barneombodet og utgreiinga til barnevernsutvalet – Trygg barndom, sikker framtid – gjev oss råd om å overføre ansvaret for mindreårige åleineverande asylsøkjjarar mellom 15 og 18 år til barnevernet.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Kva fagleg grunngeving ligg til grunn for statsråden sitt svar om at ho ikkje vil føreslå lovendring for å overføre omsorgsansvaret for desse til barnevernet?

Statsråd Emilie Mehl [11:08:07]: Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, mener jeg at vi gir alle enslige mindreårige asylsøkere et godt alderstilpasset tilbud. Det er forskjellige grupper. De som er fra 15 til 18 år, kan ha noen andre behov enn de som er under 15 år. Jeg sa også at barne- og familieministeren har mottatt en rapport, NOU 2023:7, Trygg barndom, sikker framtid, og på bakgrunn av den vil se nærmere på nettopp dette forslaget. Det er ikke naturlig for meg å gå dypere inn i dette spørsmålet nå, men det er noe barne- og familieministeren vil komme tilbake til senere.

Presidenten [11:08:45]: Replikkordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:09:12]: Barn er barn, og forsvinning frå asylmottak kan ikkje fortsetje å skje utan at det blir leita etter dei. Forholda på asylmottaka må følgjast nærare opp. Det er ikkje godt nok når følgjepersonar ikkje blir sjekka ut, kven dei er, og om dei yter god omsorg. Dette er vesentlege ting i desse spørsmåla.

Eg er bekymra for at det spreier seg ei stemning i det norske samfunnet via sosiale medium der ein dehumaniserer ungdom frå andre land. Eg har fått delt ein del Facebook-postar frå sider som heiar på ein strammare innvandringspolitikk, som er ganske skremmande. Det blir dyrka eit fiendebilete av framande, at slik er unge med ein annan hudfarge og nasjonalitet: Dei er valdelege, og dei er moralsk forfalne. Det eg ser i desse filmene, er skremmande, men det eg også ser, er desperate ungdomar utan fotfeste i samfunnet, som sannsynlegvis har hatt ein oppvekst med omsorgssvikt og tidleg introduksjon av rus.

Hadde Framstegspartiet vore oppteke av verkeleg å unngå at sårbare menneske blir rekrutterte inn i kriminelle nettverk, hadde dei stemt for forslaga våre i dag, for vegen inn i dårlege miljø går gjennom omsorgssvikt og dårlege oppvekstforhold, samtidig som det einaste miljøet som tilbyr eit fellesskap, er kriminelt og byggjer på unyttig og destruktiv vald.

Det kom fram i NRK sin gravejournalistikk at ein del av dei som forsvann frå asylmottaka, nettopp blei rekrutterte inn i miljø som var svært øydeleggjande for dei. Vi må hugse at vi snakkar om barn. Men det som er så flott, er at det motsette er mogleg. Det er svært mange historier om det, og eg håpar fleire la merke til NRK sin reportasje frå Skien tidlegare denne veka om driftige, flotte ungdomar som hadde starta frisørsalong, og der den eine unge mannen sa det så godt: Eg var på veg inn i eit dårleg miljø, men eg fekk kome i god omsorg. Det endra livet mitt, og no vil eg vere eit forbilde for andre.

Vi i SV får dessverre ikkje fleirtal for forslaga våre i dag, men vi vil ikkje gje opp. Vi vil kjempe vidare for at alle barn som oppheld seg i Noreg, uansett kven dei er, skal få den omsorga dei har rett på, at forsvinningar frå asylmottak skal takast like alvorleg som når andre barn blir borte, og at det blir stilt ressursar til rådvelde, slik at alle barn skal få dei føresetnadene som trengst for å utvikle seg til trygge og vaksne menneske som bidreg til samfunnet.

Presidenten [11:12:20]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:12:21]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Birgit Oline Kjerstad om trygge boliger for alle (Innst. 197 S (2023–2024), jf. Dokument 8:41 S (2023–2024))

Presidenten [11:12:41]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kathrine Kleveland (Sp) [11:13:20] (ordfører for saken): Et trygt og godt sted å bo er en forutsetning for et godt liv. Komiteen har allerede behandlet en rekke representantforslag om boligpolitikk i denne perioden.

Det å eie egen bolig har sterke tradisjoner i Norge og er et gode vi vil at flest mulig skal ha. Samtidig ser vi sykepleierindeksen vise at en sykepleier bare kan kjøpe 2,4 pst. av boligene som er til salgs i Oslo. I tillegg er det utfordringer i byggebransjen og byggevareindustrien.

Som saksordfører vil jeg takke komiteen for samarbeidet. Jeg regner med at de andre partiene vil legge fram og forklare sine forslag.

Drømmen og ønsket om bolig rommer så mye:

- et tak over hodet
- et trygt sted å bo
- at utleier følger forpliktelsene sine
- sparing hver måned i håp om nok egenkapital til å kjøpe sin første bolig
- samtaler med banken om hvordan finansiere og bygge nytt hus der panteverdien er lavere enn byggekostnadene
- drømmen om et godt sted å bo for seg og sine

For regjeringspartiene er målet at flest mulig skal eie egen bolig, at vi skal ha et trygt leiemarked, og at vi tar vare på de boligene vi har.

Regjeringspartiene, med budsjettpartner SV, har ikke ligget på latsiden mens boligmeldingen har tatt form. Vi har allerede styrket Husbanken totalt, fra 19 til 29 mrd. kr mens vi har styrt. Stortinget vedtok 5 mrd. kr mer til Husbanken i statsbudsjettet for 2024, bl.a. 1 mrd. kr øremerket startlån og 1 mrd. kr øremerket kommunale utleieboliger. Bostøtten er styrket med 50 mill. kr, og husleielovutvalget er i full gang.

Den norske suksesshistorien er knyttet tett til at det bor folk i hele det langstrakte landet vårt. Husbanken har nå lyst ut et tilskudd på 21 mill. kr til boligtiltak i distriktene, der nye boligkonsepter kan testes ut. Her er fristen 1. april.

Skal vi nå regjeringens mål om befolkningsvekst i distriktkommuner, er dette viktig. Eller som Kari Bremnes synger: «Det sku bo folk i husan». Det trengs variert boligstruktur landet rundt, med trygge boliger til eldre, eneboliger til familier, leiligheter for dem som ønsker noe lettvin, og nyere leilighetsmodeller.

Tilskudd til energitiltak i kommunale bygg har også økt. Ordningen er nå på 300 mill. kr.

Jeg har stor tro på at regjeringens boligmelding støtter opp under våre partiers viktige mål om mer sosial og geografisk utjevning.

Mudassar Kapur (H) [11:16:42]: Aller først vil jeg vise min aller største sympati med SV, som nå har havnet i et skjebnefellesskap med Høyre, ved at man jobber, står på og legger fram en rekke boligforslag, og så får man som svar at det jobbes med en boligmelding, og det er der alle løsninger finnes. Vi er også veldig spent på hva den boligmeldingen vil inneholde, men jeg vil samtidig si at SVs forslag dessverre ikke kommer til å bidra til å løse de viktigste utfordringene i boligmarkedet, nemlig å få byggetakten opp og byggekostnadene ned og å hjelpe flere inn i boligmarkedet.

Jeg har ikke tenkt å bruke de få minuttene jeg har nå, til å gå inn i hvert enkelt forslag, siden det er ti av dem. Jeg vil heller henvise til de grundige merknadene som Høyre har i denne saken, og i tillegg vise til både forslagene og merknadene vi fra Høyres side fremmet og fikk behandlet i Stortinget før jul, som dessverre også ble stemt ned. La meg allikevel knytte noen refleksjoner til SVs forslag, som jeg faktisk vil advare mot.

Det som er problematisk ved at staten f.eks. går inn og etablerer en tredje boligsektor, er at det, med SVs forslag, vil bidra til at de som i dag står utenfor boligmarkedet, rett og slett blir dyttet enda lenger ut. Det siste en førstegangsetablerer, eller de som i dag står utenfor boligmarkedet, trenger, er en kommunal eller statlig bo-

ligspekulant som går inn og driver prisene opp gjennom budrunder. Og hvem skal være de få heldige som i så fall skal få lov til å flytte inn i disse boligene?

Vi mener at det viktigste vi kan gjøre nå, er å sørge for at byggetakten går opp gjennom å forenkle plan- og bygningsregelverket, sørge for at kommunene i større grad bruker digitalisering, får til raskere planprosesser og reguleringsprosesser, og at man satser på leie-til-eie-ordninger, f.eks. gjennom at man kan stille krav til hvor mange prosent av nye boliger i et byggeprosjekt som kan være den typen boligkjøpsmodeller.

Det pekes på Husbanken, både fra forslagsstillerne og også fra regjeringshold. Jeg vil bare knytte en viktig refleksjon til det. En må ikke glemme at Husbanken ikke skal være til erstatning for vanlige banker. Det er meningen at det er de som sliter aller mest, som skal få lån derfra. Vi har f.eks. fremmet et forslag om at man kan matche oppspart egenkapital hos dem som kommer fra lavinntektsgrupper, men det kan ikke bli en generell bank for dem som kunne gått til en vanlig bank i stedet. Man må gjerne bevilge masse penger til Husbanken, men så lenge man ikke legger til rette for at det bygges boliger, blir de pengene først og fremst symbolpolitikk.

Helge André Njåstad (FrP) [11:19:58]: Representanten Kapur ønsket Sosialistisk Venstreparti velkommen i lag med Høgre om å venta på bustadmeldinga. Me i Framstegspartiet ventar heller på eit regjeringsskifte for å få fart på bustadbygginga enn å venta på ei bustadmelding som me har lita tru på at vil løysa veldig mange utfordringar. Eg håpar at Høgre heller støttar oss i å venta på eit regjeringsskifte enn å venta på bustadmeldinga.

At me treng endå ein bustaddebatt i Stortinget, er heilt openbert. Dessverre har me hatt mange bustaddebattar, men felles for dei alle er at dei endar opp med mange forslag som ikkje blir vedtekne. Spesielt gjeld det forslaga frå høgresida, som dessverre ikkje blir vedtekne i denne perioden.

Når det gjeld bustadpolitikken i denne perioden, kan han summerast opp slik: Det har skjedd mindre og mindre igangsetjing av nye bustadprosjekt. Me ser ei dramatisk utvikling i bustadbygging og -planlegging i denne perioden. Samtidig utset regjeringa den mykje omtalte bustadmeldinga, og Stortinget stemmer ned stort sett alle forslag som handlar om bustadpolitikk.

Eg skal ikkje gje regjeringa all skuld for at det blir sett i gang for få bustadprosjekt, det kjem sjølvstags også av økonomisk utvikling, men regjeringa har ikkje gjort noko for å styrkja økonomien til vanlege folk. Me ser at staten i denne perioden blir rikare og rikare, mens vanlege hushaldningar slit med aukande renter, med dyrtid og med ein eige-domsskatt som kommunepolitikarar

aukar og aukar. Samtidig ser me at plan- og bygningslova blir praktisert strengare og strengare – statsforvaltarar og fylkeskommunar lagar vanskar for kommunane, og det tek lengre og lengre tid. Det er der me må setja inn grepet.

Eg håpar at bustadmeldinga tek opp at plan- og bygningslova treng ei forenkling. Ein treng å få ned planleggingstida, ein treng å få ned byggekostnadene, og ein treng å ta nokre grep. Eg har lita tru på at bustadmeldinga vil innehalda noko av det me treng. Difor er det eit regjeringsskifte me treng, me treng Framstegspartiets politikk. No har me kome i posisjon i mange kommunar, me etablerer ja-kommunar som har ei grunnleggjande positiv haldning til å setja i gang bustadprosjekt. Men kommunepolitikarane opplever stadig vekk at andre stikk kjeppar i hjula – statsforvaltarar fremjar motsegner, og fylkeskommunar lagar regionale planar. Det er vanskeleg både for kommunepolitikarar og for vanlege folk å setja i gang bustadbygging. Det beklagar me. Det er ikkje lett å få bygd nok bustader når det skal vera så vanskeleg.

Difor treng me ein full gjennomgang av plan- og bygningslova, me treng å forenkla planprosessar, me treng å få ned byggjekostnader, og me treng å fjerna eige-domsskatten og gjera det billegare å byggja for vanlege folk.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:23:02]: Når SV har fremja denne saka om trygge bustader for alle, er det fordi marknadskreftene herjar med folk, og vi meiner det hastar med å vedta ny bustadpolitikk, også for kommunane, som skal kunne møte utfordringa med buse-tjing av mange ukrainske flyktningar.

Hushaldningane stangar hovudet i taket i ei bustad-driven gjeldsboble som ligg der som ei tung bør. Det er dei med minst å rutte med som strevar hardest med husleige og bustadlån. SIFOs økonomiske tryggleiksbarometer frå august 2023 slo fast at berre 51 pst. av hushaldningane var trygge. Etter det har det vore to renteaugar, og den siste, frå desember, er i ferd med å slå inn for fullt i økonomien til folk i desse dagar.

Dette er alvorleg. Vi må snakke meir om folk og forskjellane i bustadsituasjonen, for barn har berre éin oppvekst, og dei betaler ein høg pris om dei må flytte mange gonger fordi foreldra ikkje har råd til å bu. Dårleg økonomi veit vi har store konsekvensar for både helse og livskvalitet. Folk må ha råd til å bu. I møte med Forbrukarrådet i går blei det sagt rett ut at forbrukarvernet er dårleg i dagens husleigelov. Difor er eg glad for at det er sett i gang eit arbeid med han.

SV ville ha med seg Stortinget på å gjere noko meir enn å stramme til renteskruen for å takle dyrtida. Bustadpolitikken meiner vi er grunnleggjande viktig for å

trygge livet og kvardagen til folk. I denne saka har me difor fremja ti forslag:

Vi vil ha Stortinget med på å vedta å utvikle ein ikkje-kommersiell bustadsektor, der Husbanken og kommunane er med som pådrivarar for å få det til. Vi vil at fleire unge med stabil inntekt må få startlån i Husbanken, så dei slepp å vente til dei er over 40 år med å flytte for seg sjølve. Vi meiner òg at staten bør ta ei rolle med å bidra som kausjonist for dei som ikkje har foreldrebanken å ty til, og der bustadene ikkje gjev pantegrnlag til å få lån – typisk i distrikta – og der er det litt på gang.

Med stadig fleire som har betalingsvanskar, må vi sørge for at Husbanken kan tilby fleire refinansiering, slik at dei slepp å gå frå hus og heim. Vi må få ei husleigelov der indeksregulering set grenser for årleg prisvekst, og slik at kommunen og andre ikkje kan opptre som hushaiar og setje gjengs leige eller marknadsleie i kommunale bustader. Vi vil òg ha på plass mekanismar for føreseieleg og meir langsiktig prisfastsetjing for husleige. Til slutt: Bustøttereglane må endrast, slik at bustøtta blir meir føreseieleg.

Dette er i korte trekk forslaga vi fremjar i denne saka, og sjølv om vi ikkje får fleirtal no, vil vi arbeide knallhardt fram mot bustadmeldinga for å få gjennomslag for vår politikk.

Eg er glad for at vi saman med regjeringa har fått auka Husbankens rammer med 5 mrd. kr. Dette er ei byrjing, men vi vil at kommunane og Husbanken og det offentlege skal vere større samfunnsutviklarar i framtida.

Med det tek eg opp dei forslaga vi har saman med Raudt.

Presidenten [11:26:10]: Da har representanten Birgit Oline Kjerstad tatt opp de forslagene hun refererte til.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:26:21]: Vi har gjentatt og gjentatt at denne regjeringen ikke sitter og venter på boligmeldingen, så jeg lurer snart på om man sitter og sover i salen. Følger man ikke med? Vi har hatt så mange boligdebatter i høst, og vi har gjentatt og gjentatt det. Senest nå snakket Mudassar Kapur om et forslag vi allerede har begynt å jobbe med, og det har vi sagt og sagt og sagt.

Det viktigste vi kan gjøre for dem som sliter med boligkostene nå, om det er de som leier eller de som eier, er å sikre en trygg økonomisk styring med mål om å dempe prisveksten og få stabilisert renten. Prisveksten rammer mange hardt. Den slår hardt inn i lommebøkene våre og i leieprisene i utleiemarkedet. Mange av dem som leier, er spesielt økonomisk sårbare, og det tar vi på alvor. Samtidig vil vi være varsomme med å innføre tiltak som kan øke presset i utleiemarkedet. Vi tar utfordringene såpass på alvor at vi satte ned et husleielovutvalg i 2023. Den første delrapporten har kommet, og den

skal vi begynne å jobbe med. Utvalget går gjennom husleieloven og foreslår endringer som skal styrke leietakernes rettigheter. Det er en viktig sak for oss.

De siste årene har vi i stor grad diskutert hvordan vi skal få fart på boligbyggingen – slik vi også gjør i salen her i dag. Men nå er byggenæringen heller bekymret for de boligene de ikke får solgt i nyplanlagte prosjekter, og for at det er få kjøpere i markedet. De etterspør i større grad boliger med deleierløsninger. Her viser regjeringens partiene vei, som jeg nevnte i stad. Vi skal nå gjøre det lettere for utbyggere og borettslag å tilby folk å kjøpe deler av en leilighet, og målet er at disse boligkjøperne med tiden skal kunne kjøpe en større del av leiligheten og til slutt eie hele.

Vi gjør som byggenæringen tryglet oss om i høst, nemlig å styrke Husbanken kraftig. Husbanken skal være med og løse de boligpolitiske utfordringene vi står i; den skal ikke vingeklippes, som den forrige regjeringen gjorde. Vi prioriterte Husbanken i statsbudsjettet for 2024. Vi øker utlånene til både bygging av studentboliger og startlån samt gir 1 mrd. kr til kommunale utleieboliger. Ved å bygge flere studentboliger frigjøres utleieboliger i det ordinære leiemarkedet, og det kan dermed dempe presset i det private utleiemarkedet.

Siden vi inntok regjeringskontorene, har regjeringen satset på Husbanken. Den totale økningen siden regjeringsskiftet er på 10 mrd. kr, hvorav 5 av disse kom i 2024. Det bidrar til at flere kan komme inn på boligmarkedet.

Tobias Drevland Lund (R) [11:29:29]: I fjor kom det en SIFO-rapport som viser en tredobling av husholdninger som er ille ute økonomisk i 2023 i forhold til i 2020. Ved utgangen av desember 2023 befant 17 pst. seg i en økonomisk vanskelig situasjon. Rapporten viser at stadig flere alminnelige familier sliter mer enn før med å greie boligkostene sine, og at det ikke lenger bare gjelder en marginal gruppe. Dagens boligpolitikk er en stor årsak til at folk sliter økonomisk. Særlig går skillet mellom dem som er på boligmarkedet og har kjøpt seg egen bolig, og dem som står utenfor boligmarkedet, hvor drømmen om å kjøpe et eget hjem dessverre forblir en drøm for stadig flere.

Sykepleierindeksen, som er nevnt tidligere, kom i januar og viser dette med all tydelighet. En sykepleier har råd til å kjøpe 2,4 pst. av boligene i Oslo. LOs fagarbeiderindeks fra i fjor høst viste i sitt eksempel at en familie på fire der foreldrene jobber i butikk og i barnehage, kun har råd til å kjøpe 0,2 pst. av boligene i Oslo. De har praktisk talt ingen mulighet til å kjøpe seg et eget sted å bo.

Vi kan ikke ha det sånn at folk som jobber i butikk, på bar, på restaurant, i barnehage eller på AKS, eller de som er renholdere, tømreere, rørleggere, helsefagarbei-

dere eller sykepleiere, ikke kommer seg inn på boligmarkedet. Det må derfor tas en rekke grep i boligpolitikken for å sikre flere folk med vanlig inntekt en trygg bolig de har råd til.

Det kunne vi gjort her i dag – Rødt og SV har en rekke gode forslag – mens vi venter på den beryktede boligmeldingen. Et av forslagene er å utrede en modell for en ikke-kommersiell boligsektor. På godt norsk betyr det boliger som er utenfor det ordinære markedet, men som er under pris- og omsetningskontroll. Norge har en av de mest markedsliberale boligpolitikken i Europa. De kommunale boligene er nærmest det eneste sosiale tilbudet som tilbys, og disse boligene utgjør rundt 3,5 pst. av totalen, har ofte dårlig standard og, som vi vet, også høy husleie.

I Danmark utgjør de såkalte allmennboligene, som er pris- og omsetningskontrollert, til sammenligning 20 pst., altså en femtedel av boligmassen. I Sverige og Finland utgjør den sosiale sektoren 15 pst. av boligmassen. Det er altså mulig å se for seg en annen og mye mer rettferdig boligpolitikk. Det er mulig bare ved å se til våre nordiske naboland eller å gå tilbake i tid til før boligmarkedet ble liberalisert på 1980-tallet, og før det primært var markedet som skulle herje med folk.

Hovedfortellingen siden den gang er at boligmarkedet skal fikse seg selv. Rødt er i hvert fall lei av å vente på det. Selv om mange av oss liker å se på tv-serien Makta, trenger vi å gå tilbake til en boligpolitikk fra før markedet bestemte alt, nettopp tiden før Kåre og Gro holdt på. Akkurat nå virker det som vi har et boligmarked, men ingen boligpolitikk. Det trengs. Derfor fremmer vi flere forslag her i dag. Med det tar jeg opp resten av forslagene Rødt står bak.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [11:32:35]: Representanten Tobias Drevland Lund har teke opp dei forslaga han refererte til.

Statsråd Erling Sande [11:32:48]: Vi har heldigvis ein bustadpolitikk, og det er stort engasjement og merksemd kring han. Det er eg glad for. Som fleire har påpeika her tidlegare i dag, får Stortinget gjennom bustadmeldinga, når ho kjem, moglegheit til å diskutere den store breidda i bustadpolitikken. Men det er òg ganske breitt, det forslaget vi diskuterer her i dag.

Bustadpolitikken er òg særskild viktig akkurat no. Han er det fordi vi har låg bustadbygging, og vi har ein pressa leigemarknad mange plassar i landet. Det er blitt dyrare å bu. Høge renter og stigande kostnader har gjort buutgiftene meir krevjande å handtere for mange. Bustadpolitikken er òg sentral for at vi skal løyse dei store

samfunnsutfordringane vi står overfor, anten vi snakkar om større sosiale og geografiske forskjellar, demografisk utvikling, klima- og energiutfordringar m.m.

Forslaga i representantforslaget handlar om fleire sider ved bustadpolitikken, og eg skal kommentere nokre av desse forslaga. For det fyrste deler eg bekymringa representantane har for moglegheita til å etablere seg i pressområda. Det er vanskeleg for mange fyrstegongs-etablerarar å kjøpe bustad. I år er låneramma til Husbanken på 29 mrd. kr. Det er eit viktig verktøy. Det har vi greidd fordi Senterpartiet og Arbeidarpartiet i lag med SV i budsjettet har fått løfta låneramma. Startlån har fyrsteprioritet i ho.

I bustadmeldinga kjem vi til å peike på ytterlegare tiltak for at fleire kan eige bustad. Startlånet fungerer godt, men ordninga kan bli brukt endå meir. Vi vil opne opp for eit forsøk med bruk av startlån sånn at fleire, m.a. unge og fyrstegongsetablerarar, får kjøpt seg ein stad å bu tidlegare enn dei elles ville gjort. Så vil vi leggje til rette for auka bruk av bustadkjøpmodellar, som fleire har vore inne på her i debatten.

Representantane har føreslått ei eiga tilskotsordning til unge fyrstegongsetablerarar. Eit tilskot til etablering for vanskelegstilte blei innlemma i kommuneramma i 2020, og tala frå Husbanken tyder på at mange kommunar nyttar eit sånt tilskot aktivt i arbeidet sitt i dag.

I distriktkommunane er det ei kjent problemstilling at byggjekostnadene kan vere høgare enn panteverdien, som representantane her tek opp. Regjeringa vil styrkje bustadtilbodet i distrikta og har etablert, og etterpå styrkt, eit eige tilskot til bustadtiltak i distrikta gjennom Husbanken. Vi vurderer òg om låneordningane i Husbanken betre kan medverke til eigna bustader i distrikta. I bygdevestavtalane skal Husbanken støtte kommunane i å bidra til fleire eigna bustader.

Representantane ønskjer ein ikkje-kommersiell bustadsektor. Det finst i dag ikkje ein eintydig definisjon av korleis ein sånn sektor er. Difor har Stortinget bedt regjeringa om å greie ut korleis ikkje-kommersielle bustader kan bli definerte, og eg vil kome tilbake til Stortinget på eigna måte innan 1. juli 2024.

Presidenten [11:35:51]: Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:36:16]: Det er krevjande for folk i bustadmarknaden no. Det er noko riv ruskande gale når ein i media snakkar om ein friskmeld bustadmarknad, medan ei treromsleilegheit går for 1,1 mill. kr over takst og det ikkje er mogleg for ein handverkar å kjøpe meir enn nokon få prosent av bustadane som kjem til sals i hovudstaden.

Ein by og eit samfunn treng alle slags yrke. Difor er bustadpolitikken viktig både i pressområda og i distrikta, der pantegrundlaget er det store problemet. Det er noko gale når godt vaksne i mitt fylke må flytte heim til foreldra, sjølv om dei har full jobb i eit alminneleg yrke, og lenge etter at dei skulle ha vore i gang med å stifte familie og greie seg sjølve.

I staden for å snakke om ein friskmeld marknad burde vi snakke om dei alvorlege konsekvensane prisveksten har hatt, og dei 35 000 husstandane som ifølgje Noregs Bank har problem med å gjere opp for seg grunna dyrtida. Som politikarar burde vi snakke om og løyse bustadbehova til folk, og om korleis vi skal setje oss politiske mål for å gje folk trygge bustadar dei har råd til å bu i. Som nasjonale politikarar bør vi rette den offentlege samtalen inn mot korleis vi skal bruke bustadpolitikken for å skape mindre forskjellar, ikkje kor mykje det går an å tene skattefritt på å selje ein sekundærbustad.

Vi burde også sjå nøye på kor mykje profitt aktørane hentar ut av utleigesektoren, og finne eit betre balansepunkt mellom husleige og rimeleg prisvekst – i alle fall i det vi vil lansere som den ikkje-kommersielle utleigesektoren som skal utviklast, og som vi saman med regjeringa har fått gjennomslag for å greie ut regelverk for. Det er ikkje greitt at husleiga blir auka dobbelt så mykje som prisveksten elles. Det er ikkje eingong nødvendig. Danmark vedtok allereie i fjor å setje eit tak på 4 pst. prisvekst i allmennbustadane sine.

Dei raude lampene bør blinke når BOVEL i sin rapport frå august snakka om nye risikogrupper for betalingsvanskar. Den gruppa som veks raskast, er vanlege barnefamiljar. Gruppa «ille ute» har stige frå 1,5 til 6 pst., og i denne gruppa er flest unge under 40 år som leiger og har låg inntekt. Dette er folk som ikkje kan løyse problemet gjennom å refinansiere bustadlån. Dei har gjerne ikkje sparepengar og lite hjelp av BSU-ordninga. I 2021 var 5,5 pst. av barnefamiljar i gruppa «slitarane». I 2023 har prosentandelen stige til 14 pst.

Eg er jammen ikkje sikker på at å sende ein stor renteauke til folket er rette medisinen når ein spinnvill energibørs, krig i Ukraina og Adenbukta forstyrrar forsyningslinja og lagar dyrtid, men eg er sikker på at vi må gjere noko med bustadpolitikken.

Presidenten [11:39:27]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:39:31]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i vassdragsreguleringsloven og energiloven (styrking av forsyningssikkerheten) (Innst. 193 L (2023–2024), jf. Prop. 33 L (2023–2024))

Presidenten [11:39:40]: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtta teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:40:08] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for et godt samarbeid i arbeidet med denne proposisjonen. Det er en samlet komité som fremmer denne tilrådingen. Det er noen mindretallsforslag, deriblant fra Fremskrittspartiet, og det vil jeg gå nærmere inn på mot slutten av innlegget eller i neste innlegg.

Først litt om regjeringens forslag: Dette har vært en sak som regjeringen har varslet en stund, hvor formålet ifølge departementet er å etablere virkemidler som samlet skal bidra til å styrke forsyningssikkerheten i perioder med økt usikkerhet i det norske kraftsystemet og i energimarkedene rundt oss. Det er styringsmekanismen. Proposisjon 33 L for 2023–2024 foreslår endringer i vassdragsreguleringsloven og i energiloven som skal tydeliggjøre og styrke det rettslige grunnlaget for en styringsmekanisme for vannkraft av hensyn til forsyningssikkerheten. Mekanismen er ment for perioder med økt usikkerhet og anstrengt forsyningssikkerhet, slik som når det er lite nedbør og tilsig, kalde vintre, høyt forbruk, høy krafteksport og hendelser relatert til kraftsystemer i og utenfor Norge. Vannkraft utgjør hoveddelen av kraftproduksjonen i Norge, og muligheten til å magasinere vann som kan brukes når det er behov for kraft, er avgjørende for forsyningssikkerheten og bidrar til effektbalanse.

Styringsmekanismen som regjeringen foreslår, omfatter flere tiltak som må ses i sammenheng. Tiltakene som foreslås er å lovfeste en formålsbestemmelse om at vannkraftreguleringer og -overføringer skal bidra til forsyningssikkerhet, å lovfeste krav om at konsesjonærer skal utarbeide strategier for å bidra til forsyningssikkerheten, forskriftsfesting av en rapporteringsordning og at man i forskrift til energiloven presiserer at når det på grunn av ekstraordinære forhold kan bli eller er knapphet på energi, vil det være grunnlag for å innføre kraftrasjonering.

Virkemidlene vil fungere i trappetrinn, forklares det i proposisjonen. Den nye formålsbestemmelsen om forsyningssikkerhet og kravet om å utarbeide strategier ligger i bunn. Dersom kraftsituasjonen blir enda mer krevende, vil første trinn være å pålegge kraftprodusentene å rapportere om produksjon og prognoser for magasin-

fylling fra myndighetshold, der myndighetene kan kreve innsyn i strategiene. Dersom kraftsituasjonen forverres og ekstraordinære forhold tilsier at det kan bli knapphet på energi, kan myndighetene gripe inn overfor produsentene, og i en slik situasjon vil det innføres kraftrasjonering, noe som også kan innebære at Statnett må begrense eksporten dersom dette er nødvendig av hensyn til forsyningssikkerheten.

Jeg merker meg at høringsinnspillene i det store og hele uttrykker forståelse for behovet for mer innsyn når det nærmer seg kraftknapphet, mens enkelte aktører advarer mot å gripe inn i kraftmarkedet. Her mener jeg at tilgang til nok kraft er grunnleggende for samfunnsikkerheten i et i stor grad elektrifisert land som Norge, og derfor er det nødvendig med en viss statlig kontroll og sentrale retningslinjer, slik tilfellet også er med andre samfunnskritiske funksjoner.

Det er en samlet komité som fremmer tilrådingen om å vedta endringene i Prop. 33 L for 2023–2024.

Jeg tar opp forslagene Fremskrittspartiet er med på.

Presidenten [11:43:20]: Representanten Marius Arion Nilsen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Mani Hussaini (A) [11:43:32]: Jeg er stolt av regjeringen, som siden høsten 2021 har kommet med en rekke tiltak som skal avbøte den uvanlige situasjonen vi har vært i, nemlig veldig høye strømpriser. Der har vi innført en strømtøtteordning som har kommet folk over hele landet til gode, og som vi har sagt skal være til stede så lenge prisene er så høye som de er.

Samtidig har vi også gjort mye annet siden 2021. En av de tingene er å se på muligheten for å innføre styringsmekanismer når kraftbalansen og kraftsystemet blir skjørt. Det forslaget som kommer fra regjeringen, og som de aller fleste i komiteen har stilt seg bak, viser også at vi her er inne på noe som er viktig å få inn. Det viser at vi er villig til å ettergå hele kraftsystemet og gjøre endringer som er nødvendig for å trygge oss og vår forsyningssikkerhet.

I loven er det målrettede tiltak som foreslås, og som styrker vår forsyningssikkerhet. Som saksordføreren var inne på, er det en rekke forslag som legges fram. I hovedsak er det fire forslag. Vi er så heldige i Norge at vi har oftest eid vannkraft – det er kommuner, fylkeskommuner og stat som eier vannkraften. Det gjør også at vi kan øve mer kontroll over dem som eier konsesjonene. Ett av de forslagene er at man tydeliggjør konsesjonærens ansvar, og at også de skal være med og tenke på forsyningssikkerhet når de produserer kraft.

Det andre er at man skal formalisere det regjeringen har gjort siden sommeren 2022, nemlig at alle kraftprodusenter skal rapportere inn hva som produseres, og magasinbeholdningen.

Det tredje forslaget er at alle konsesjonærene har strategier for hvordan de skal bidra til god forsyningssikkerhet. Det er igjen et forslag som gjør at alle som produserer vannkraft i landet vårt, skal bli ansvarliggjort – ikke bare få mest mulig ut av hver eneste vanndråpe, men også tenke på forsyningssikkerhet i sin helhet.

Det siste og kanskje aller viktigste er at lovforslaget gir adgang for energimyndighetene til å gripe inn i magasindisponeringen i situasjoner der det er en reell fare for knapphet på strøm. Det betyr at vi gjennom loven gir oss selv en knapp vi kan trykke på dersom ikke konsesjonærene hører etter. Dette forslaget skal først og fremst bidra til at våre magasiner ikke skal gå tomme.

Lars Haltbrekken (SV) [11:46:48]: Forsyningssikkerheten er alfa og omega for både norsk industri og norske forbrukere. For et par år siden, sommeren 2021, tydet vannkraftmagasinfyllingen på at situasjonen den kommende vinteren kunne bli kritisk med tanke på forsyningssikkerheten. Flere partier på Stortinget ba da regjeringen om å sette i gang et arbeid for å styrke forsyningssikkerheten. Det har regjeringen gjort, og som saksordføreren sa, er det en enstemmig komité som i dag står bak denne tilrådingen – pluss at det er noen mindretallsforslag.

Jeg vil likevel legge til at dersom det nå skulle vise seg at den mekanismen som regjeringen har lagt fram, vil være for svak for å styrke forsyningssikkerheten, må regjeringen i tiden framover se på endringer som styrker den.

Ett av forslagene, som SV er med på, er å be regjeringen «stille krav til transmisjonsnettoperatør om at eksportkapasitet i utenlandskablene skal kunne begrenses når fyllingsgraden i magasinene er på et visst punkt under median for årstiden». Det er for å sikre både forsyningssikkerhet og lave priser. Der ber vi videre, sammen med Rødt, om at regjeringen går «i forhandlinger med land Norge har utenlandskabler til, om nødvendig», for å sikre dette. Vi håper regjeringen er forberedt på å gjøre dette dersom det viser seg at den styringsmekanismen som man har lagt fram, ikke er god nok.

Jeg tar opp det forslaget som SV og Rødt står bak, og jeg vil også signalisere at SV kommer til å stemme for forslag nr. 1 i innstillingen.

Presidenten [11:48:52]: Då har representanten Lars Haltbrekken teke opp det forslaget han refererte.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:49:07]: Høyre støtter regjeringens forslag og synes det er gode presiseringer som gjøres og tas inn i lovverket.

Det er viktig å avklare en misforståelse som kan være ute og gå. Bakgrunnen for hele dette forslaget er den strømpriskrisen som ble utløst av Russlands trup-

ing av gass til Europa for å svekke det europeiske samholdet i støtten til Ukraina. Da var det mange som stilte seg spørsmål om vi har politisk handlekraft til å sikre forsyningsikkerheten. Det mener jeg vi hadde etter energiloven også før krigen i Ukraina og strømpriskrisen, og vi har det nå. Det å sikre forsyningsikkerheten betyr ikke at man skal begrense eksport for å manipulere priser innenlands, og det er heller ikke meningen med den nye styringsmekanismen. Det var det heller ikke hjemmel for å gjøre før.

De presiseringene som nå er gjort av hva som ligger av ansvar til hver enkelt aktør i kraftmarkedet, er fornuftige. Dem stiller Høyre seg bak. Det er en videreføring av det systemet vi har hatt, en videreføring av at forsyningsikkerhet er prioritert nummer én. Således er dette et fornuftig forslag, som vi stiller oss bak.

Sofie Marhaug (R) [11:51:09]: Noe av bakgrunnen for denne saken er at høsten og vinteren 2021–2022 ble magasinene veldig stramme i Norge. Det handlet bl.a. om at kraftprodusentene produserte og eksporterte over evne, i en tid der Russland – helt riktig – hadde strupt gass til Europa. Jeg mener at kraftprodusentene da spekulerte og gamblet med arvesølvet vårt, altså med vannkraften, og det er kritikkverdig.

Statsråd Terje Aasland gikk hardt ut og lovet en ordning for å stanse nedtrappingen av magasinene sommeren 2022. Under Arendalsuka samme sommer sa han at den skulle være på plass innen våren 2023. Stortingets sommerferie ble avbrutt, og vi hadde et ekstraordinært stortingsmøte der vi diskuterte dette. Nå er det snart vår. Vi er i 2024, ikke i 2023. Statsråden har med andre ord ikke levert på egne løfter.

Verre er det likevel at styringsmekanismen ikke er streng nok. Regjeringen vil i første rekke ikke begrense eksporten, men begrense produksjonen og dermed skru opp prisene for vanlige folk. Det er bare i helt ekstreme situasjoner, nær sagt når det er for sent, at eksportbegrensninger i det hele tatt kommer på tale.

Det mener vi i Rødt er for dårlig. Rødt er med på forslag, sammen med både Fremskrittspartiet og SV, om eksportbegrensninger når vannmagasinene blir tappet for mye, altså under normalen. Det er ikke et urimelig krav. EU har som kjent tillatt lagring av gass på mye rause vilkår enn den slappe styringsmekanismen regjeringen nå foreslår.

Resultatet er at norsk vannkraftproduksjon – med vår unike mulighet til å lagre vann i magasinene – i virkeligheten blir en ulempe. Vi undergraver hele kraftsystemet vårt. Tappingen har også negative miljøkonsekvenser.

Det er synd at regjeringen ikke er villig til å bruke handlingsrommet i EØS. I stedet vil de tekkes kraftbran-

sen. Når produksjonen begrenses, skrus prisene opp. Det er ikke så verst for kraftprodusentene, tross alt. All risiko, all kostnad skyves over på vanlige strømkunder, på både folk og næringsliv.

Vi har hatt en politikk der det har vært marked, marked, marked. Statnett har ivret for å bygge utenlandskabler. De har underdrevet kostnader for strømkundene og presset på for økt eksportkapasitet. Politikere fra mange partier – fra Fremskrittspartiet til Arbeiderpartiet – har godtatt denne utviklingen.

Ola Elvestuen (V) [11:54:24]: Det regjeringen legger fram i denne saken, er en ganske begrenset styringsmekanisme, som jeg tror regjeringen egentlig overselger betydningen av. Fra Venstres side ser vi ikke noe problem med at den innføres, men vi vil likevel understreke at man må være forsiktig med å bruke den. Man skal være klar over at holder vi tilbake vann i vannmagasinene, kan det også være med på å drive opp strømprisene der og da.

Fra Venstres side er vi helt klare på at vi har et vel fungerende energimarked i Norge, Skandinavia og Europa, og det bør vi forsterke. Den kraftutvekslingen vi har med utlandet, er både viktig, nødvendig og det som sikrer forsyningsikkerheten også i Norge. Det er ingen grunn til å fortsette denne kampen mot utenlandskabler. Tvert imot burde vi ha hybridkabler også på havvind, slik at det også kunne være mer lønnsomt å bygge.

Jeg synes man bør fortsette å legge til grunn at vi har et godt fungerende energimarked. Det er det som bør styrkes. Kraftutvekslingen er én viktig del av det. Denne nye ordningen, som vi ikke er imot, skal man likevel være forsiktig med å bruke.

Så er det viktig at regjeringen fortsetter å utvikle det samarbeidet vi har både i Skandinavia og i Europa. Igjen vil jeg etterlyse at vi får vedtatt den rekken av EU-direktiver som vi sitter og venter på. Fjerde energimarkedspakke er det ingen grunn til ikke å vedta. Få på plass Klar for 55 og REPowerEU, slik at vi også får en raskere utbygging av fornybar energi i Norge. Fornybardirektivet ligger der, energieffektiviseringsdirektivet ligger der, bygningsdirektivet – alt dette må vedtas. Det er det ingen grunn til å vente med. Det vil få mye større betydning for energisikkerhet og ny fornybar energi i Norge enn denne begrensede mekanismen som regjeringen her foreslår, som vi gjerne må vedta.

Statsråd Terje Aasland [11:56:51]: Aller først: Jeg er veldig glad for at det er bred tilslutning i Stortinget til styringsmekanismen. Ja, det er en begrenset ordning, men det er en helt nødvendig ordning, og det er et verktøy som ikke har vært på plass tidligere. Det merket vi sommeren 2022, da vi sto i fare for å måtte innføre omfattende rasjonerer gjennom vinteren hvis en ikke

hadde god kontroll på utviklingen. Det var jo faren. Da hadde vi ikke noe verktøy i verktøykassa for å kunne justere dette. Det får vi nå, og det er veldig bra.

Vi begynte allerede sommeren 2022 med å være veldig tydelig overfor kraftprodusentene om rapporteringsordningen, slik at en så hvordan kraftprodusentene faktisk disponerte vannet. Vi ba i tillegg vannkraftprodusentene om å holde igjen på vannet, spare det til vinteren, og vi så at det hadde effekter. Det ble produsert mindre, og vi fikk en bedre situasjon. Så var vi i tillegg heldige fordi vi fikk regn på høsten. Det pleier vi jo normalt å få, men for å være sikre trenger vi disse styringsmekanismene med rapporteringsordningen, og hvor grunnplanken ligger i at kraftprodusentene også gjennom energiloven ansvarliggjøres med tanke på forsyningsikkerheten.

Neste skritt, neste trappetrinn, er at en må dokumentere en strategi for hvordan en bidrar til å opprettholde forsyningsikkerheten. I ytterste konsekvens har vi muligheten til å sette begrensninger både på produksjon og også på eksportkapasiteten som ligger i dette tilfellet. Det er for å underbygge forsyningsikkerheten i Norge, for det vil – helt sikkert – komme uforutsette hendelser også i fortsettelsen. Det vil være værår som gjør det nødvendig å kunne ha denne mekanismen i bunnen. Jeg håper at den aldri blir brukt – det bør Stortinget også håpe på – slik at vi ikke er i en situasjon hvor forsyningsikkerheten er truet. Men det er viktig at dette er der, slik at vi ikke, som vi gjorde sommeren 2022, står uten å ha virkemidler i en slik situasjon.

Her foreslår regjeringen endringer i vassdragsreguleringsloven og energiloven. Det er ingen tvil om at det vil styrke forsyningsikkerheten for strøm, og dette rammeverket er presentert veldig godt tidligere. Jeg er veldig glad for at Stortinget gjør det på denne måten. Jeg mener det er en riktig ordning – en ordning som ikke begrenser fleksibiliteten og den betydningen magasinert vannkraft har i det norske kraftsystemet, hvor den både skal forsyne folk med strøm og samtidig være et viktig element i flomdempingen når det er nødvendig og påkrevd ut fra den vær-situasjonen som vi antar kommer til å forsterke seg i årene framover.

Presidenten [11:59:44]: Det vert replikkordskifte.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:00:00]: I 2022 bedrev Statnett storstilt eksport i et tørt år. Det var eksport mesteparten av året. Fram til uke 20 var det nettoeksport hele veien, og så ble det noen få uker med import før eksporten igjen tiltok. I etterkant har man fått regjeringens styringsmekanisme. Fremskrittspartiet mener at den trer i kraft litt vel sent og er litt vel svak – det kan man komme tilbake til. Spørsmålet er om stats-

råden kan avklare om og når styringsmekanismen ville slått inn i 2022.

Statsråd Terje Aasland [12:00:47]: Jeg vil mene og påstå at den slo inn allerede i 2022, for da stilte vi krav om ukentlig rapportering fra samtlige kraftprodusenter og ba dem også om å holde igjen på vannet. Selv om det da ikke var lovregulert at vi hadde den fullmakten eller den lovhjemmelen til å si det, responderte vannkraftprodusentene på det. Jeg mener det var bra at de gjorde det sommeren 2022, da situasjonen var anstrengt og det var fare for rasjonering.

Det vil bestandig være et balansepunkt mellom hva en tillater av eksport, og hva en har behov for når det gjelder muligheter for import. Det vil bestandig være en situasjon, og det er jo noe av det som har vært diskutert faglig sett ut fra denne styringsmekanismen. Hvis vi kommer i situasjoner hvor vi begrenser adgangen, f.eks. til eksport, vil vi da miste mulighetene for import? Vi vet hvor betydningsfull importkapasiteten er for det norske vannkraftsystemet. Det er viktig for stabiliteten, forutsigbarheten og energiforsyningen at vi har et godt samspill, men dette verktøyet som vi nå får fullt og helt på plass gjennom disse lovendringene, er nødvendig.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:01:53]: Jeg takker for svaret, men derav mitt spørsmål, for hvis man begrenset eksporten i 2022 først om sommeren, hadde man jo allerede eksportert hele kraftoverskuddet, hele magasinet. Det var et tørt år. Det var ikke et tørrår, men det var lite tilsig, og man hadde lite slingringsmonn å gå på. Når man da hadde en stor eksport i 2022, ca. 12 TWh totalt i løpet av året, tømte man jo magasinene. Nå nevnte statsråden trinn én, men ville de neste trinnene slått til i 2022, ut fra statsrådets bedømming av den historiske situasjonen, historiske tall og ikke minst den styringsmekanismen som vedtas her i dag?

Statsråd Terje Aasland [12:02:44]: Nå viste det seg at det som var nødvendig sommeren 2022, var å gjøre det regjeringen gjorde, og det var å være tydelig på rapporteringsplikten. Vi så markant at vann ble holdt tilbake i norske vannmagasiner og ble spart til vinteren etter at rapporteringsordningen ble innført, og vi gikk en sikrere tid i møte før høstregnet kom – og det var heldigvis en normal mengde med høstregn, kanskje også over normalen, jeg husker ikke helt, jeg går ikke med alle værdata i hodet. Etter det har vi hatt god forsyningsikkerhet i Norge.

Når det gjelder å spekulere i hvordan dette skal slå inn: Det som er viktig, er at det er energimyndighetene som forvalter denne ordningen som vi nå lovfester. Det skal jo ikke være sånn at det er en politisk bestemt ordning som en går inn og justerer etter hvert som en finner

det for godt. Det skal være en trygg og forutsigbar ordning som sikrer forsyningssikkerheten i Norge.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:03:43]: Jeg takker igjen for svaret. Misforstå meg rett: Vi stemmer for dette fordi vi mener at en styringsmekanisme må på plass, og så skulle vi gjerne sett at den både var sterkere og trådte i kraft før en krise materialiserte seg – men det er nå én ting.

For å gå i detaljene: Jeg leser i § 29 a, og der står det, under «Krav om strategi for å bidra til forsyningssikkerhet», at man skal utarbeide en strategi for å bidra til forsyningssikkerheten. Men videre står det i § 36 av overtredelse av enkeltvedtak om å utarbeide strategi – som nevnt over – ikke medfører straff. Dette er jo trinn én. Nå tror jeg ikke kraftprodusenter, Statnett o.l., vil misbruke sitt mandat her, men hvorfor har man valgt å fjerne muligheten for å ilegge noe straff? Hvorfor er det ingen sanksjonsmuligheter hvis man ikke oppfyller trinn én i styringsmekanismen?

Statsråd Terje Aasland [12:04:39]: Når vi har foreslått den reguleringen vi har foreslått, mener vi at den er foreslått slik at den kommer til å virke. Vi kommer til å få respons fra aktørene på det. Jeg kan jo stille spørsmålet litt retorisk tilbake: Hvorfor har ikke Fremskrittspartiet foreslått at det skal være straff og sanksjoner for dem som eventuelt bryter dette, når de nå har hatt saken til behandling? Jeg tror at det rammeverket vi legger nå, er godt. Vi har tillit til at både energiprodusentene og energibransjen følger opp det lovverket som gjelder, og at de følger opp forpliktelsen som ligger i bunn, om at de skal bidra til å opprettholde en sterk forsyningssikkerhet i Norge. Hvis de ikke følger opp det, må vi eventuelt innføre sanksjoner, men jeg tror at de utøver sitt samfunnsansvar på en god måte. Det er grunnlaget for det vi har fremmet for Stortinget.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:05:37]: Som nevnt stiller Høyre seg bak de presiseringene som nå foreslås for Stortinget. Men det er litt merkelig, for man gir inntrykk av at man var låst og ikke kunne gjøre noen ting under den strømpriskrisen som var. Slik som jeg leser energiloven, gir den veldig klare myndigheter. Det er riktignok delegert til NVE og andre å ivareta forsyningssikkerheten, men ansvaret ligger hos Energidepartementet. Det er full mulighet til å treffe de nødvendige tiltak, slik som andre europeiske land gjorde, hvis det er en reell fare for at forsyningssikkerheten ikke kan opprettholdes. Så jeg kjøper ikke helt forklaringen at dette gir en ny hjemmel. Det er i tråd med energiloven slik den har vært hele tiden. Kan energiministeren svare på om man ikke hadde et handlingsrom før også?

Statsråd Terje Aasland [12:06:39]: Det handlingsrommet man hadde for å reagere på den situasjonen som var i 2022, var i utgangspunktet utledet av rasjoneringsforberedelser. Det var regelverket, og sånn var det. Når vi ber om rapportering, f.eks., er det konkurransesensitiv informasjon det rapporteres på, og når vi ikke har et lovverk for det, trenger vi en aksept for at kraftprodusentene deler det mellom seg. Nå lovregulerer vi at det skal deles, sånn at energimyndighetene får den fulle oversikten, og vi fikk ny informasjon den gangen. Vi fikk en bedre forståelse av hvordan kraftprodusentene reagerer i den situasjonen som var sommeren 2022. Det var nyttig informasjon, ut ifra det NVE sier. I hvert fall de juristene som gir meg råd, sa at vi i utgangspunktet ikke hadde den lovmessige dekningen for å kreve det vi nå krever, og derfor foreslår vi lovendringene. Hadde vi ikke hatt behov for det, hadde vi ikke foreslått lovendringer, men vi mener at de lovendringene er nødvendige for å sikre forsyningssikkerheten i Norge.

Ola Elvestuen (V) [12:07:57]: Som jeg sa, er det ingen grunn til å være imot styringsmekanismen, men jeg tror ikke den har den store effekten, og man skal også være forsiktig med å bruke den.

Jeg vil stille det samme spørsmålet som jeg har stilt mange ganger. Problemet er at vi ikke holder det tempoet resten av Europa har på utbygging av fornybar energi. De omstiller seg vekk fra bruk av russisk gass og etter hvert også vekk fra bruk av gass i seg selv.

Spørsmålet mitt tok jeg også fra talerstolen: Vi har direktiver liggende. Vi har fjerde energimarkedspakke, Klar for 55, REPowerEU, fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsdirektivet. Er det noen av disse statsråden og regjeringen ser for seg at man skal levere til Stortinget i løpet av denne stortingsperioden?

Statsråd Terje Aasland [12:08:48]: I tråd med tradisjonene til representanten Elvestuen skal jeg også gjenta mitt tradisjonelle svar på det spørsmålet. Det er at vi jobber med å gjennomgå de ulike rettsaktene og ulike direktivene som foreligger, og kommer til Stortinget med det så raskt det lar seg gjøre. Vi ønsker å gjennomføre dette på en god og ryddig måte.

Jeg har lyst til å understreke at når det gjelder investeringer i fornybar energi i Norge nå, ser vi at det er økende interesse, men også handling bak det. Flere av de store vannkraftprodusentene har levert vannkraftoppgraderinger, og man har fått vindkraftprosjekter på land som nå er omsøkt. For eksempel har man i Finnmark fått en stor interesse for utbygging av vindkraft på land. Alt som er omsøkt, blir ikke bygd ut, men det er stor interesse for å investere i mer fornybar energi, og det gleder meg. Det betyr at vi nå har et rammeverk som

gjør at man nå kan investere for å sikre seg enda bedre oppdekning av et økende kraftforbruk.

Ola Elvestuen (V) [12:09:49]: Jeg takker for svaret – eller, jeg takker jo ikke for innholdet – men jeg legger merke til at når statsråden ramser opp hvor det nå er nye tiltak, nevner han ikke de to områdene hvor man kan få mest utbygging fram mot 2030. Det er på sol, hvor vi også trenger en raskere utbygging som kan komme raskt – 8 TWh innen 2030 bør være en mulighet – og på energiøkonomisering, hvor man kan få ganske mye i løpet av 2030, opp mot 10 TWh. Dette ligger også som krav i bl.a. REPowerEU, der det er tydelige målkrav for utbygging av sol knyttet til offentlige bygg og næringsbygg.

Man sier at man jobber grundig med det og vil legge det fram for Stortinget når det er klart, men mitt spørsmål blir igjen: Har regjeringen en ambisjon om å legge fram noen av disse direktivene i løpet av denne stortingsperioden?

Statsråd Terje Aasland [12:10:46]: Vi har en ambisjon når det gjelder enøktiltak og sparing av strøm. Vi har gjennom handlingsplanen for energieffektivisering foreslått et mål på 10 TWh spart strøm. Det er et veldig viktig tiltak som avlaster nettet og bidrar til å frigjøre elektroner.

Når det gjelder solkraft på land, mener jeg vi har gode forutsetninger for å gjøre enda mer. NVE har akkurat foreslått at vertskommunene kan være dem som tillater utbygging av solkraft opp til 5 MW. Det er etter min mening et godt forslag. Vi kommer til å følge opp dette. Vi har allerede gjort mye på sol, men vi må gjøre mer, for vi må få opp også den type energiproduksjon. Der er jeg helt enig med representanten, og så får jeg komme tilbake til Stortinget med de ulike sakene vi må vurdere med hensyn til EØS-regelverket.

Presidenten [12:11:43]: Replikordskiftet er avsluttet.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Aleksander Øren Heen (Sp) [12:11:57]: Det meste er egentleg sagt i denne saka, men eg tenkjer det er greitt for Senterpartiet òg å gjera greie for at dette er ei bra sak som styrkjer forsyningsikkerheita. Det er ikkje eit tiltak for å hamla opp med ei litt uønskt utvikling for straumprisane. Det er andre tiltak ein skal bruka til det.

Eg har òg lyst til å minna om at ein har hatt mekanismar for å kunna rasjonera viss ein har kome i ein mangelsituasjon. No er jo ønsket at ein helst ikkje skal koma i ein rasjoneringssituasjon, der ein f.eks. må stengja ned kraftkrevjande industri eller regulera folk sitt alminne-

lege forbruk av kraft. Det er nettopp det ein vil unngå. Difor er det òg viktig å sikra lovheimlar for å kunna handtera ein litt avgrensa krafttilgang i periodar. Då kan ein setja inn tiltak som sikrar at staten har kontroll, og på den måten òg vareta forsyningsikkerheita. Ein kan setja inn tiltak på eit mykje tidlegare tidspunkt enn når ein kjem til eit punkt der ein ser at det plutselig manglar straum.

Det er viktig for Senterpartiet at ein har dei verkøya, at ein har politisk kontroll over krafta på den måten. Det er eit sjølvstendig poeng. Dette er ein viktig fellesskapsressurs og heilt grunnleggjande infrastruktur, og då må me ha kontroll på tilgangen til folk og næringsliv.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:13:35]: Først vil jeg svare statsråden på hans spørsmål til meg i replikkvekslingen.

Grunnen til at vi ikke har sett på dette med straff og sanksjoner, er at i våre forslag stadfester vi at vi ønsker at departementet skal ha innsyn i strategiene. Det er svaret på det.

Ellers stiller Fremskrittspartiet seg bak denne styringsmekanismen. Vi stemmer for, og vi synes det er bra den kommer, men vi synes den framstår svak. Vi frykter at regjeringens styringsmekanisme vil gjøre lite for å unngå utfordrende kraftsituasjoner og i større grad først tre i kraft når en krise er i gang og utvikler seg – ikke forhindre at krisen oppstår i utgangspunktet, som Fremskrittspartiet mener må være målet.

Vi er uenig i at styringsmekanismen og krafteksporten ikke har noe med prisene å gjøre, slik jeg forsto regjeringens partiene nå. Det er i stor grad prissmitten som kommer fra kontinentet, sammen med andre faktorer, som har medført at vi har høye strømpriser. Derfor har vi foreslått en ordning som er større og bredere, som tar inn over seg at de store, regulerbare vannmagasinene skal kartlegges og analyseres ut fra historiske data og minimums fyllingsgrad for året. Da skal man få et nivå som vi kaller eksportminimum, der det kun er lov til å bedrive balansert kraftutveksling hvis man når dette nivået. På denne måten vil man ikke komme i en situasjon der man har problemer med forsyningsikkerheten, og man vil i større grad kunne få en endret vannverdi som gjør at strømprisene internt i Norge også blir lavere.

Kraftutveksling har historisk sett vært et gode for Norge. Det er riktig og viktig at vi kommer i en situasjon der det igjen blir det, men da er vi nødt til å komme med tiltak, som Fremskrittspartiet har foreslått.

Det vi ser i dag med tilknytningen til Europa, er økt volatilitet, økt ubalanse, økt kostnadsnivå og et Norge som i større grad må sikre egen kraftforsyning med en klok energistyring og magasindisponering, for vi har

ikke regulerbar kraft å trekke veksler på fra kontinentet. Derfor fremmer vi tre egne forslag sammen med Rødt. Vi stemmer også for forslag nr. 4.

Når jeg nå ser på talerlisten, ser det ut som om jeg er siste inntegnede taler. Da vil jeg som saksordfører takke for godt samarbeid og en god debatt.

Presidenten [12:16:10]: Der kom det eit innlegg til, frå statsråd Terje Aasland!

Statsråd Terje Aasland [12:16:24]: Aller først har jeg lyst til å understreke at jeg tror det er lite gjennomtenkt hvis en ønsker å begrense vannkraftdisponeringen og vannkraftmagasinenes evne til å foreta flomdemping. Det å sette høyere minimumskrav, altså å gå inn i de konsesjonsvilkårene som foreligger i dag, mener jeg er uklokt. Vi har vilkårsrevisjoner som justerer og ser på dette. Vi er veldig tydelig på at gjennom vilkårsrevisjoner ønsker vi ikke å begrense mulighetene for kraftproduksjon eller for håndtering av den fleksibiliteten som vannkraftmagasinene er. Det er kjempeviktig.

Jeg tror det også er vanskelig å håndtere magasindisponeringen i Norge med utgangspunkt i eksportønsket til Fremskrittspartiet. Jeg har bare lyst til å understreke det. Hvis det er slik at en har det, burde en heller vært konkret og sagt noe om kablene, utenlandsforbindelsene. Kanskje må det, etter representanten Nilsens mening, være særdeles ukloke beslutninger den forrige regjeringen fattet om å bygge både Tysklandskabelen og Englandskabelen.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:17:45]: Nå skal ikke jeg trekke debatten ut i tid, men bare komme med noen innspill til statsråden.

Det var Stoltenberg I-regjeringen som startet arbeidet med utenlandskablene, og Fremskrittspartiet som videreførte det, og Fremskrittspartiet har i etterkant sagt at vi ser at dette gikk galt av sted. Europas utvikling innen energipolitikk og klimapolitikk har ført til et dysfunksjonelt marked – derav vårt ønske om å kunne styre kraftutvekslingen i større grad. Hadde det enda vært et velfungerende marked, slik det var når det var det nordiske, for da fungerte det meget, meget bra. Det kan man spørre både norske og utenlandske nettselskaper om.

Vi ønsker ikke å overstyre, men vi ønsker å få en styringsmekanisme som gjør at man unngår kriser, unngår kraftrasjonering, unngår å komme i en situasjon der man har høye strømpriser og fare for rasjonering, ikke minst der det skyldes stor eksport. Det er det vi ønsker å oppnå med vår mekanisme.

Jeg ser at ingen har tegnet seg, så da takker jeg for debatten.

Presidenten [12:18:29]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:19:08]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i lovgivningen som følge av nye navn på Olje- og energidepartementet, Petroleumstilsynet og Oljedirektoratet (Innst. 190 L (2023–2024), jf. Prop. 31 L (2023–2024))

Sofie Marhaug (R) [12:19:40]: Vi er jo enige, alle sammen, og det er ingen som motsetter seg disse endringene, men jeg synes likevel det er verdt å påtale at det ikke er sånn at selv om vi endrer disse navnene, forsvinner oljeproduksjonen. Dette er jo egentlig en form for grønnvasking av en rekke instanser som fortsatt holder på med olje- og gassproduksjon eller kontroll og regulering av dette på ulike måter.

Hvis man er opptatt av slikt, er en av definisjonene på såkalt nytale i George Orwells kjente roman «1984» nettopp det at man fjerner ord, at man reduserer språket til et minimum, og det er jo det som skjer når man f.eks. fjerner «olje» fra «Olje- og energidepartementet». Det er ikke sånn at Norge driver med mindre olje- og gassproduksjon av at vi fjerner det navnet. Det vi i stedet gjør, er at vi usynliggjør en del av virkeligheten som allerede er der. Vi usynliggjør en del av en tross alt ganske stolt tradisjon. Det er masse folk som har skapt verdier gjennom olje- og gassnæringen selv om det også har hatt negative konsekvenser i form av store utslipp.

Så jeg vil bare bemerke det fra denne talerstolen, at det ikke blir mindre olje- og gassproduksjon av at vi endrer disse navnene. Men vi reduserer språket til et minimum som heller ikke er mer sannferdig enn de gamle navnene på disse ulike instansene.

Statsråd Terje Aasland [12:21:37]: Det kunne egentlig vært greit å ikke ta ordet til denne saken. Jeg har bare lyst til å understreke at dette ikke handler om grønnvasking av verken Energidepartementet, Sokkeldirektoratet eller Havindustritilsynet, men faktisk om å realitetsorientere navnene. Vi kunne godt hatt en diskusjon om en skal begrense navnebruk, eller om en skal utvide det. Porteføljen til Energidepartementet er egentlig ganske bred. Vi har havbunnsmineraler, vi har olje, vi har gass, og vi har fornybar energi, som vannkraft, havvind, landvind, solkraft, etter hvert kanskje også kjernekraft, hvem vet, og ikke minst flom og skred. Skulle vi hatt et dekkende navn for alt sammen, hadde det blitt veldig tungvint. Vi hadde brukt mye tid bare på å uttale hva det egentlig handler om.

Jeg tror Energidepartementet er et veldig godt, dekkende navn for hva en faktisk holder på med. Jeg tror også Sokkeldirektoratet er en god benevnelse til bruk i

det norske vokabularet om aktiviteten ute på norsk sokkel, og hvordan en utvikler det med tanke på både hydrogen, karbonfangst og -lagring og havbunnsmineraler. Jeg tror også Havindustriilsynet, som får tilsynsfunksjoner også for andre installasjoner på havet enn olje og gass, får en riktigere benevnelse ut fra det som er den virkelige situasjonen, og det de faktisk utøver arbeid på.

Presidenten [12:23:04]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:23:08]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Ludvig Thorheim, Mathilde Tybring-Gjedde, Ove Trellevik, Liv Kari Eskeland, Aleksander Stokkebø, Erlend Svardal Bøe og Nikolai Astrup om en mer ambisiøs havvindpolitikk (Innst. 135 S (2023–2024), jf. Dokument 8:19 S (2023–2024))

Presidenten [12:23:25]: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Ola Elvestuen (V) [12:24:04] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for samarbeidet og forslagsstillerne for at de har lagt fram forslag om en mer ambisiøs havvindpolitikk. Det er ganske mange forslag, som jeg går ut fra at man vil gå inn på etter hvert. Jeg vil ta opp noen av forslagene som ligger inne.

Det er et stort og sterkt ønske fra regjeringen om en mer ambisiøs havvindpolitikk, og det er bred enighet i Stortinget om at det er noe vi ønsker å få fram. Problemstillingen er å klare å drive det raskt nok framover, både med bunnfast og med flytende havvind, og få det framover i et tempo som vi ønsker.

Forslagsstillerne er inne på flere forslag for å få dette til. Det er bl.a. forslag om å se på saksbehandlingstid, der man kan få en mer parallell saksbehandling, sånn at vi kan få opp tempoet i utviklingen og på å gi tillatelser. Det er forslag om å gi Statnett et mye tydeligere oppdrag med å få utarbeidet en plan for utbygging av et nordsjønett for havvind, også dette i samarbeid med andre land rundt Nordsjøen. Her ligger det også, som komiteen påpeker, at det er et ganske tydelig skille mellom vindressursene nord for Stad og sør for Stad. Nord for Stad blåser det gjerne på andre tidspunkter enn sør for Stad, og

sør for Stad er mer samordnet med vindressursene i Nordsjøen og andre land rundt Nordsjøen. Derfor ligger det også inne forslag om en utlysning for havvind i Nordvest A, altså nord for Stad utenfor Helgelandskysten, og at dette kommer nå. Det er også et ønske om mer systematisk utlysning. Dette skjer hvert eneste år. Det er vel opptil 3 GW som ligger inne hvert år framover.

Til slutt vil jeg ta opp forslag, bl.a. et forslag som Venstre har tatt initiativ til og er opptatt av, og det er at regjeringen også må se på mandatet til Enova. Enova støtter i dag senfase teknologiutvikling og tidlig markedsintroduksjon. Hvis man innen flytende havvind bare ser på teknologiutvikling, er faren at de avslutter sin støtte for tidlig. Dette trenger vi. Vi har Hywind Tampen, som det er gitt støtte til. Vi trenger at Enova gir støtte til flere flytende havvind-prosjekter, sånn at vi kan drive fram lavere kostnader, selv om det i seg selv ikke er ny teknologi på hvert prosjekt.

Presidenten [12:27:14]: Representanten Ola Elvestuen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Marianne Sivertsen Næss (A) [12:27:30] (komiteens leder): Norge trenger betydelige mengder ny kraftproduksjon i årene som kommer, dersom vi skal nå klimamålene og lykkes i omstillingen vår i særlig industri- og transportsektoren. Havvind kan produsere betydelige deler av disse mengdene med kraft, og havvind vil kunne skape arbeidsplasser og verdier langs hele kysten. Særlig vil man kunne styrke norsk leverandørindustri og også arbeidsplasser direkte på land, gjennom diverse innkjøp av varer og tjenester.

Startskuddet for havvind på norsk sokkel gikk 12. juni 2020, da regjeringen Solberg åpnet for områdene Sørlege Nordsjø II og Utsira Nord. Områdene i nord, som Sandskallen utenfor Sørøya og Hammerfest, ble ikke tatt med videre. Det kan i ettertid sies å være klokt, for det var identifisert interessekonflikter med fiskeri, og det var særlige utfordringer med sameksistensen der.

Vi er nødt til å sørge for en kunnskapsbasert prosess, med grundige vurderinger av konsekvenser for miljø, marint liv og økosystemer, når vi nå skal videre med havvindsatsingen. I årets statsbudsjett har man derfor lagt inn en kraftig økning i midler til feltundersøkelse av fugl, fisk, sjøpattedyr og bunnsamfunn, og man har også styrket energimyndighetene betydelig.

Forutsigbare rammebetingelser og tilgang til areal vil også være avgjørende viktig, og gode og viktige forutsetninger for etablering av en havvindnæring i Norge. Derfor er det også klokt at regjeringen har vært tydelig og sagt at det vil være jevnlig tildelingsrunder fram mot 2040.

Også nettet må utvikles i tråd med ambisjonsnivået. Det sier seg i for seg selv at det norske kraftsystemet ikke

er rigget for å ta imot 30 GW havvind. Det er derfor klokt og bra at regjeringen har gitt Statnett ansvar for planlegging og utvikling av et nett til havs.

Vi er mange som er utålmodige etter å komme i gang med havvind i nord, men igjen må vi sørge for å lytte til og ta hensyn til sameksistens og de interessekonfliktene som ligger der. Det handler om legitimiteten til havvind. Skal vi unngå å havne i den samme – kall det – grøfta, eller i hvert fall lære av feilene som vi gjorde med vind på land, må vi sørge for at sameksistensen med fiskeri er godt ivaretatt. Det må vi klare.

Samtidig er det bra at energiministeren er tydelig på at områdene for havvind i Nord-Norge skal lyses ut så raskt som mulig, og senest i 2027, slik regjeringspartiene og SV har bedt om. Det er også andre prosjekter som kan være aktuelle og komme før den tid. Vi har demonstrasjonsprosjekter som GoliatVIND som kan komme før 2027, så også nord kan være med på et tidligere tidspunkt.

Det meste ligger i hvert fall til rette for en storstilt havvindsatsing nå.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:30:43]: Vi har et svært viktig forslag å behandle. Dette handler først om hvorvidt det skal være en likebehandling mellom regioner i landet. Vi har områder i Nord-Norge som er klar til å konsekvensutredes og få en utlysning på samme tidspunkt som områdene i sør. Det er det regjeringen sier nei til. Jeg er veldig glad for at det er en samlet borgerlig front som sier at dette er vi uenig i. Hvis det blir et regjeringsskifte, kommer det til å være en likebehandling.

Det blir ekstra vanskelig å forstå når vi vet at det er et værskille som gjør at i nord blåser det veldig ofte på tidspunkt hvor det ikke blåser i hele Nordsjøbassenget, hvor nesten alt av Europas havvind skal bygges ut. Det ville styrket det nordiske kraftsystemet og det norske kraftsystemet, og det ville antakeligvis være en mer lønnsom utbygging enn annen havvind. At regjeringen sier at nei, nord skal ikke være med fra starten, synes jeg er fullstendig uakseptabelt.

Jeg må også si til argumentene om fiskeri og miljø: Hvilke undersøkelser skal gjøres utenfor Helgeland mellom nå og når man starter konsekvensutredning, f.eks. om to år? Det kommer ikke til å bli gjort noe i den perioden. Det er et stort område. Det er 2 pst. av det arealet hvor det skal bygges havvind. Det er lagt bort fra alle fiskebanker og vandringsmønster for fisk. NVG-silden sneier et hjørne av det området. Det er et like modent område som de andre områdene, og jeg mener det burde være en likebehandling, sånn at industrien i Nord-Norge har de samme mulighetene som i sør.

Så er det et annet viktig aspekt ved de forslagene som er fremmet. Det er at vi har store problemer med å få investorer til havvind i Norge, fordi man har eksperimen-

terert med skatteregimet. Nå har Høyre og flere partier bidratt til å få noen forlik. Men dette har skapt en veldig stor usikkerhet, og derfor er det viktig å prøve å bøte på det. Det gjør vi ved å si at nå må Statnett få et veldig tydelig mandat, få alle avklaringer for å bygge ut et nordsjønett. Det andre er at vi må få jevnlig utlysninger hvert år etter 2025. Det er også noe som de som er store aktører og mulige investorer, er opptatt av for å kunne vurdere de ulike feltene som blir utlyst årlig etter 2025.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [12:33:52]: Det er spennende tider knyttet til havvind i Norge. Vi har fem kvalifiserte søkere som kan delta i auksjonen på Sørlige Nordsjø II – auksjonen åpner om bare noen få uker.

For å utvikle Norge videre er mer fornybar kraft en forutsetning. Med regjeringens ambisjon om å tildele områder for 30 GW innen 2040 behøves det helt klart fokus på forenkling og effektive prosesser uten at det reduserer hensynet til miljø og natur. Viktigheten av å ta hensyn til natur og miljø kan ikke understrekes godt nok. Det er mange som lever av havet, så det å sørge for god sameksistens er avgjørende.

Vi satser ikke på havvind fordi det er enkelt, og ikke fordi det er rimelig, men fordi det kreves, fordi det gir industrimuligheter, og fordi det gir mer kraft til Norge – kraft som kan videreføres av norsk næringsliv og gi norske husholdninger rimelige strømpriser.

Jeg vil igjen berømme Arbeiderpartiet, SV, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne for at vi i fellesskap lander en enighet som kan bidra til økt tilgang på fornybar kraft, og som kan bidra til utvikling av ny industri og ny teknologi. Det gir forutsigbarhet for satsingen og et klart signal til næringslivet. Da er det som kommer fra Høyre nå, litt hult.

Høyre stilte seg på sidelinjen. Høyre valgte å si nei i Stortinget til å satse på havvind i Norge, men nå er de opptatt av at vi skal ha en mer ambisiøs havvindpolitikk, og det etter en tilnærmet stillstand i havvindsatsingen da de selv satt i regjering. Nå har denne regjeringen fått fortgang i den norske havvindsatsingen. Utlysning av nye arealer for havvind er regjeringen allerede i gang med, og det er viktig, for det gir signaler til aktører om at vi skal fortsette med utbyggingen av havvind.

Det har vært en økning i kostnader og utfordringer i leverandørindustrien på grunn av krig, men det tar lang tid å bygge ut slike prosjekter, og jeg opplever en næring som tenker langsiktig. Dersom vi skal bygge opp industrien rundt havvind i Norge, er tilgang på nye områder viktig.

Havvind fra Sørlige Nordsjø II vil gi en betydelig mengde kraft inn til Norge, og i Agder jobbes det godt for å legge til rette for denne industrien. Lokal verdiskaping og bærekraft er to kriterier som gir leverandørin-

dustrien store muligheter når havvind skal realiseres. Senterpartiet er svært glad for at vi i samarbeid med Arbeiderpartiet har vært tydelige på at kraften som kommer fra Sørlige Nordsjø II, skal komme til Norge – at vi ikke skal opprette en ny utenlandskabel til Europa. Regjeringen har i Hurdalsplattformen lovet å ikke godkjenne nye mellomlandsforbindelser til utlandet i denne stortingsperioden. Det står vi ved.

Energi- og miljøkomiteen har gjentatte ganger samlet seg om at målet i energipolitikken skal være å sikre mer fornybar kraft som gir lavere strømpriser for norske bedrifter og hjem. Da må vi faktisk bygge kraftsystemet vårt for det formålet. Derfor mener Senterpartiet at det er riktig å ta kraften til land i Norge, og ikke sende regningen til norske bedrifter og husholdninger.

Sofie Marhaug (R) [12:37:11]: Jeg synes at forslaget fra Høyre egentlig er ganske virkelighetsfjernt. Det er en slags ønsketenkning om havvind som ligger til grunn. Jeg tror Høyre, i likhet med de fleste andre, har fått med seg at det ikke går så godt med det såkalte havvindeventyret som mange sikkert skulle ønske – Rødt ekskludert, for å si det sånn. Poenget er at flytende havvind er en umoden teknologi. Det er det også nord for Stad. Det kommer til å koste mye. Høyre er den fremste kritikerne av subsidier til næringslivet, dvs. etter Fremskrittspartiet, som også er med på forslag fra Høyre om en urealistisk havvindsatsing nord for Stad.

Kontinentalsokkelen er som den er. Det betyr at det er flytende havvind som er aktuelt, og det byr på økonomiske utfordringer, for å si det sånn. Det er likevel ikke den viktigste grunnen til at Rødt er mot representantforslaget fra Høyre. Den viktigste grunnen er rett og slett at det går på bekostning av miljø og fiskeri.

Forslagsstillerne kommer med noen påstander i representantforslaget som ikke stemmer. For det første blander representantforslaget NVEs strategiske konsekvensutredning fra 2012 og de områdene det pekes på der, sammen med det NVE kom med i april 2023, om identifisering av utredningsområder for havvind. Det i seg selv er kanskje først og fremst rotete.

Verre er påstanden fra forlagsstillerne om at «området Nordvest A utenfor Helgelandskysten er lagt utenfor fiskebankene og vandreområder for fisk, etter å ha lyttet til fiskeriinteressene». Det stemmer heller ikke. Det er ikke lagt utenfor vandreområdene, tvert imot. Området overlapper med gytevandringen for NVG-sild, og det har konsekvenser. Det har Havforskningsinstituttet pekt på. De utviser bekymring for Nordvest A og opplyser i sin rapport fra september 2023 – Kunnskapsinnhenting for sameksistens mellom fiskeri- og havvindsnæring – at støypromblematikk påvirker særlig NVG-sild. Vi vet ikke hvor vidt de konsekvensene vil nå,

men vi vet at støynivået har betydning for vandringsmønsteret både i og utenfor området, og det vil påvirke NVG-silden.

Det stemmer ikke at den utbyggingen som Høyre tar til orde for, ikke vil få konsekvenser for natur, miljø og fiskeri. Det er akkurat det den vil få. Rødt stemmer mot dette fordi vi mener det er uklokt rent økonomisk, men aller mest på grunn av miljø og fiskeri.

Une Bastholm (MDG) [12:40:25]: Først vil jeg takke Høyre for initiativet, nå som de er i opposisjon, til å øke ambisjonsnivået for havvind i Norge.

I tillegg til å effektivisere, spare mer energi og prioritere strømmen bedre er det i Norges, Europas og verdens interesse at vi i Norge utnytter våre havområder for å bygge mer vindkraft. Her er det gode vindressurser, det er store arealer, og det er mulighet til å bygge ut mye kraft uten de store terrenginngrepene som ofte kreves på land.

Konsekvensene av havvindutbyggingen for marint liv og fuglebestander er på ingen måte fraværende, særlig når havvindutbygging inntil videre kommer i tillegg til seismikk og annen petroleumsaktivitet som særlig forstyrrer havpattedyr. Havvind krever likevel mindre naturinngrep enn tilgjengelig energiproduksjon på land, og det er lettere å restaurere tilbake etterpå.

Når vi nå debatterer økte ambisjoner for havvind, vil jeg bruke anledningen til å minne om enstemmige, historiske vedtak som Stortinget gjorde i 2022, i forbindelse med Meld. St. 11 for 2021–2022, tilleggsmeldingen til energimeldingen. Vi vedtok at utbygging og drift skal gjøres på en måte som sikrer svært lav eller positiv samlet naturpåvirkning over tid, og at fornybar energiproduksjon på norsk sokkel skal ha vesentlig bedre natur- og miljøregnskap enn tidligere energiprojekter i Norge. Også i forbindelse med Stortingets tilslutning til differansekontraktene for Sørlige Nordsjø II ble det gjort flere vedtak for å styrke både naturkartlegging, miljøhensyn og spesifikt følgeforskning under utbygging av Sørlige Nordsjø II. Dette vil trenge mer budsjettmidler framover enn det vi har sett for budsjettåret 2024.

Miljøpartiet De Grønne mener det er klokt og viktig å bygge ut vindkraft til havs også lenger nord, sånn at vi får produksjon både sør og nord for det viktige værskillet som går ved Stadlandet. Ofte er det sånn at det blåser utenfor Trøndelag når det er vindstille utenfor Rogaland, og det må vi utnytte. Derfor er vi med på å fremme en rekke forslag her i dag. Vi er bl.a. med på forslaget om å be NVE inkludere flere områder for konsekvensutredning for havvind, med mulig utlysning i 2025, og at minst ett av feltene ligger nord for Stad. Vi er også med på forslaget om å lage en plan for hvordan et framtidig strømmnett til havs bør utvikles, og et samarbeid med

våre naboland om det, og forslaget om å legge til rette for en forutsigbar tildeling av nytt areal for havvind på minst 3 GW årlig fra 2025.

Vi synes samtidig det er å gå litt fort fram når Stortinget foreslås å skulle vedta å peke ut feltet Nordvest A for konsekvensutredning og effektivisere saksbehandlingen. Vi skal velge de utbyggingene som gir mest energi til minst mulig kostnad for naturen, og finne god sameksistens, og jeg opplever ikke at Stortinget er godt nok informert i dag til å peke på dette bestemte feltet. Jeg er også usikker på om det er riktig at Stortinget skal peke på bestemte felt på den måten, og tenker kanskje det er bedre at vi forholder oss til helhetlige planer og helhetlig virkemiddelbruk og ambisjonsnivå.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:43:39]: Jeg tar ordet for å avklare en del ting når det gjelder Fremskrittspartiets stemmegivning her. Fra talerstolen i andre kanaler har Fremskrittspartiet vært litt skeptisk til enkelte av havvindpåstandene, og det er vi strengt tatt ennå også. Vi er ikke solgt på at det er den eneste farbare veien, og vi har tidvis kommet med andre forslag om alternative energikilder, som kjernekraft. Fremskrittspartiet er i stor grad teknologinøytrale, men vi er også imot storstilte subsidiebehov. Det vi stemmer for nå, er å se på flere områder. Det er helt riktig som det ble sagt her, at Sørilige Nordsjø II kan ha et samsvarende værrområde med resten av Europas havvindutbygging. Det kan være utfordrende. Da er det interessant også å se på andre områder. Samtidig, når det er sagt, håper jeg og tror ut fra regjeringens vedtatte planer og de planene som foreligger, at det er riktig å ta strømmen inn til land i Norge for å avlaste prisområdet NO2 i Agder.

Ellers er det også tydelig Fremskrittsparti-politikk å gå for forenkling, å gå for effektivisering, som man foreslår her når det gjelder å effektivisere konsesjonsprosessen for havvind og redusere tidsbruken her. Når det er sagt, blir vi angrepet av Rødt. Jeg vil påpeke at Fremskrittspartiet i motsetning til Rødt og de fleste andre partier har et energiregnskap som i stor grad går opp, for vi har ikke overambisiøse klimamål, og vi ønsker å regne med skogen. Enkelte andre, som Rødt, ønsker jo ikke å elektrifisere sokkelen. Det gjør heller ikke Fremskrittspartiet, så fremt man ikke kommer med egen kraftproduksjon selv også. Men når man ikke ønsker å elektrifisere sokkelen og man kun skal ta alle klimamålene på land, har man et enormt behov for kraft. Så naturinngrep kommer det til å bli med Rødts politikk, uansett om det er på land eller til havs.

Når det er sagt, står vi godt i de tre forslagene vi har kommet med, og vi er, som jeg begynte med, teknologinøytrale. Vi ønsker at alle kraftproduksjonsmetoder skal ha en seriøs og god vurdering, deriblant også havvind.

Statsråd Terje Aasland [12:46:29]: Representantforslaget Høyre har fremmet, vitner om at de overhodet ikke har skjønt eller lært noe av den store feilen de gjorde når det gjaldt vindkraftutbygging på land. Der fikk de kommuner og miljøer mot seg så det virkelig holdt, sånn at en stanset all videreutvikling av vindkraft på land. Det var fordi en kanskje var overivrig, ikke så begrensningene eller ikke la opp et løp hvor en fikk større oppslutning om det de holdt på med, enn det de faktisk fikk til. Den feilen har de ikke lært noen ting av, og den feilen ønsker de også å påføre havvindutbyggingen i det de holder på med nå – ved ukritisk å foreslå nye områder og stresse det fram i tid, uten at en får lagt et tilstrekkelig grunnlag for sameksistens, uten at en får lagt et tilstrekkelig grunnlag for å vite de natur- og miljømessige konsekvensene av det, og uten at en får gjennomført den strategiske konsekvensutredningen som en trenger for å fatte gode beslutninger.

Det er ikke sånn at vi har ventet med å starte med strategiske konsekvensutredninger av områdene i nord. Det er i høyeste grad i gang. NVE har fått det oppdraget. Vi skal gjennomføre de strategiske konsekvensutredningene nettopp for å få mer kunnskap, se på sameksistensgrunnlaget og gjøre dette på en ordentlig måte, i motsetning til hva Høyre gjorde hva gjelder vindkraft på land da de satt i regjering.

Vi må ta lærdom av de feilene som er gjort tidligere, og det gjør denne regjeringen. Vi ønsker å gjøre dette på en trygg måte, en god måte, og vi inkluderer også havvindutbyggingen sammen med de andre næringene som trenger plass på havet, da med spesielt fokus på fiskeri. Det gjør ikke Høyre. Jeg beklager å si det, men de har unnlatt nettopp den prosessen som en trenger å gjennomføre på en god måte i tilknytning til det. De var heller ikke med på å kickstarte utbyggingen av Sørilige Nordsjø II. De rygget jo ut av Stortinget da de så hva som var behovet for støtte for det prosjektet. Jeg er veldig glad for at andre partier tok ansvar og var med på den beslutningen, sånn at vi kommer i gang med havvind – en havvindsatsing som ville vært utsatt med flere år, hadde vi lyttet til det Høyre egentlig foreslo.

Jeg skjønner jo at Høyre trenger en markeringsposisjon for havvind så lenge de ikke har noen plan for hvordan de skal komme å jour med det regjeringen og stortingsflertallet faktisk har lagt opp til, men vi ønsker ikke å risikere den viktige havvindsatsingen på et alter hvor sameksistensgrunnlaget eller hensynet til natur og miljø ikke blir ivaretatt på en god måte. Vi mener det er for lettvinnt og krevende å gjøre samtidig.

Så har jeg bare lyst til å understreke, til det som foreslås når det gjelder Statnett og videre utvikling av havnett, osv., at de allerede har fått det oppdraget. De har fått oppdraget om å se på hybridløsninger og havnett og

jobber godt sammen med de andre TSO-ene, så forslaget er totalt unødvendig og uansvarlig.

Presidenten [12:49:37]: Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:49:50]: Det er smått utrolig å høre på energiministeren. Når man utlyser felter i sør, er man ambisiøs i havvindpolitikken. Hvis man ber om å gjøre det samme i nord, ja da er man overivrig, uansvarlig. Det henger ikke på greip i det hele tatt.

Jeg har selv vært med på samtaler med både Fiskarlaget og Kystfiskarlaget om de områdene. De ble nettopp pekt ut i samarbeidet om de områdene. Det er mange som også advarer om fiskeriet i de områdene som allerede nå konsekvensutredes. Det er ingen forskjell på det. Det er rett og slett at man ikke ønsker å prioritere i nord. Kanskje LO er sterkere i sør enn i nord for Arbeiderpartiet. Jeg vet ikke hva årsaken er.

Jeg vil også si at Statnett ikke har fått alle de avklaringene man trenger, og det skyldes også at det fremdeles er et seminar pågående mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet om hybridkabler. Det leder meg også til å nevne poenget fra Mykjåland om at Høyre ikke er med på subsidieløpet på Sørlege Nordsjø II. Det er helt riktig. Det er ikke noe annet felt som er lenger fra fastlandet i Norge. Det ble pekt ut nettopp fordi man skulle få nok kraft inn til Norge og samtidig kunne utveksle en del kraft. Det var hele tanken bak det feltet fra starten av – og da kanskje få det gjort uten subsidier, eller i hvert fall med veldig lite subsidier. Det er Høyres posisjon at vi skal få lønnsomhet i kraftproduksjonen.

Det leder meg også til representanten Marhaug, som jeg synes har gode poenger. Vi ønsker heller ikke primært å subsidiere, og derfor er det ikke snakk om å sitte på kommandohøyden og beordre at vi skal sette i gang og bygge havvind utenfor Nordlandskysten eller noen andre steder. Det er snakk om utlysninger, og så er det da det forhatte markedet som avgjør om det er aktører som ønsker å bygge ut. Jeg tror det ville vært større sannsynlighet for at aktører ønsker å bygge ut på et tidligere tidspunkt i nord enn i sør, nettopp på grunn av vindforholdene, at kraften der vil være mer verdt. Jeg vil virkelig ta avstand fra at energiministeren her skaper en forestilling om at man har så mye mer kunnskap om de feltene som i dag konsekvensutredes og utlyses i sør, og om de veldig få konsekvensutredningene som kommer av akkurat havområdet Nordvest A.

Sofie Marhaug (R) [12:53:02]: Jeg har en liten replikk til Fremskrittspartiet om at jeg anbefaler dem å lese Rødts fantastiske kraftplan for hvordan vi skal både kutte utslipp og skaffe nok kraft. Det innebærer en

del prioriteringer. Kanskje vi ikke skal elektrifisere sokkelen, kanskje vi ikke skal gi Googles datasenter i Skien 7,5 TWh årlig, for å ha nok kraft i framtiden.

Så til saken – havvind: Når det gjelder Høyres forslag, var mitt poeng at det er veldig optimistisk å tro at flytende havvind ikke trenger subsidier. Det tror jeg det kommer til å trenge, og det handler om at det er en umoden teknologi. Jeg synes høyresidens kritikk av det subsidieløpet i havvindpolitikken ikke står helt til troende når de samtidig leverer forslag som disse.

Det hender ikke så ofte, men jeg er faktisk litt enig med Terje Aasland i at man her ikke har tatt hensyn til de helt reelle innvendningene som er der. Jeg deler bekymringen til Høyre for at det kan gjelde flere steder, men det gjelder jo helt konkret for noen av de områdene det pekes på her i forslaget. I tillegg til å vise til Havforskningsinstituttet vil jeg vise til at fiskeri- og havorganisasjonene gjennom sameksistensgruppen i samarbeidsforum for havvind har blitt enige om å ta hensyn til vandringsruter. Det er nettopp en sånn vandringsrute som Nordvest A utenfor Helgelandskysten overlapper med, så statsråden har rett i at dette er å gå på tvers av det som har vært en del av kritikken fram til nå.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [12:55:15]: Høyres angrep på Senterpartiet for at vi ikke vil ha flere utenlandskabler, er jo intet nytt under solen. Men hva er grunnen til at Senterpartiet er imot det? Det er fordi inntjeningen fra et havvindprosjekt påvirkes av hvor kraften kan disponeres. For aktørene vil det være en fordel å ha flere muligheter til å selge den kraften som produseres, sånn at de kan oppnå høyest mulig pris. Det betyr i praksis forbindelser ikke bare til Norge, men også til land som f.eks. Danmark, Tyskland og Storbritannia. Vindkraftverk tilknyttet flere land vil dermed kunne oppnå bedre lønnsomhet. Det er det ikke tvil om. I perioder der produksjonen av vindkraft ikke fyller hele kapasiteten, vil den resterende kapasiteten brukes til utveksling mellom to eller flere land.

Havvindnettet vil med stor sannsynlighet dimensjoneres sånn at de har mer kapasitet enn det vindkraftverk vil produsere i de fleste timene, og nettet vil da for det meste fungere som en vanlig utenlandskabel. Hvor vil da regningen sendes? Jo, den vil sendes til norske husholdninger, til industrien og til næringslivet.

Produksjonen i vindkraftverk vil gå til det landet med høyest kraftpriser. Skal vi i Norge få mye kraft fra et havvindprosjekt, må vi befinne oss i en situasjon der vi har vedvarende høyere priser enn landene rundt oss. Dette er ikke en situasjon Senterpartiet ønsker. Hybridkabel er en form for skjulte subsidier, finansiert av alle norske kraftforbrukere gjennom høyere kraftpriser. De er først og fremst til nytte for kraftforbrukere i andre

land. Norske husholdninger og industri får regningen, mens andre høster gevinstene. NVEs utredning av en eventuell hybridforbindelse fra Sørlige Nordsjø II viser dette tydelig, der en radial forbindelse bare til Norge vil gi flere titalls milliarder i lavere priser for norske forbrukere over prosjektets levetid. En hybridforbindelse vil derimot øke strømprisene for norske forbrukere.

Senterpartiet er positiv til utbygging av vindkraft til havs med radiale nett som bedrer den norske kraftsituasjonen. Eventuelle hybridkabler må formes sånn at de ikke gir økt prissmitte. Dette er en forutsetning om vi skal sørge for at norske husholdninger og næringsliv også i framtiden skal ha tilgang på rimelig kraft. Når det gjelder hvordan kraften skal flyte i framtidige havvindutbygginger, er det for tidlig å konkludere, men Senterpartiet er med og finner en løsning som gjør at norske forbrukere ikke opplever større prissmitte og høyere strømpriser på grunn av økt tilknytning til Europa.

Statsråd Terje Aasland [12:58:15]: Jeg syntes jeg måtte kommentere noe av det representanten Thorheim tar opp her, og som jeg egentlig synes er litt alvorlig.

Det står veldig tydelig i svar på spørsmål fra komiteen om f.eks. Nordvest A, der det er to problemer. Det ene er nettilknytningen og at det tar tid å utvikle det. Det er det ene. Det andre, som NVE er veldig tydelig på, er at det på nåværende tidspunkt ikke er nok kunnskap til å si noe om hvilke deler av nordvestområdet som kan eller bør åpnes for havvind. En rekke strategisk å konsekvensutrede det for å lyse dette ut i 2025. Den strategiske konsekvensutredningen for dette området er ferdig sommeren 2025 og legger et godt grunnlag for utlysning av havvindområder i nord, for da blir alle områdene dekket av strategiske konsekvensutredninger. Da får vi kunnskap som gjør at vi kan fatte beslutninger på et godt grunnlag.

Jeg tror og mener at hvis Høyre hadde fått flertall for det de holder på med og er i ferd med å gjøre når det gjelder havvind, hadde det ført havvindsatsingen inn i samme situasjon som vi var i i 2018 og 2019 når det gjaldt vindkraft på land. Det ville bli stoppet fordi en ikke fikk folk eller de ulike næringsinteressene med seg for å finne gode løsninger for sameksistens. Det tror jeg er en problemstilling Stortinget bør ta på største alvor.

Så synes jeg, med respekt å melde, at uttalelser som at LO er sterkere i sør enn i nord, burde holdes borte fra Stortingets talerstol. Jeg mener det er useriøs argumentasjon. Jeg har hele veien vært veldig tydelig på at vi skal ha med Nord-Norge i utviklingen av havvind. De har et flott havvindpotensial. Det er kanskje noe dyrere i nord, men vi vil «backe» også den situasjonen når den er der.

Så til den evige diskusjonen med Høyre om Sørlige Nordsjø og utbygging uten subsidier: Kan Høyre nå ga-

rantere for at hver eneste krone som kommer inn av flaskehalsinntekter betalt av norske strømkunder, skal dekke opp subsidiebehovet i videre utbygginger av havvind i Sørlige Nordsjø? Vi har jo sett hvordan de har formulert budsjettene sine, med inntekter fra havvindutbygging. Det må være det eneste partiet i hele Europa som har klart å gjøre det, i en krevende situasjon hvor kostnadene er enormt høye.

Det er jo ikke sånn at havvindutbygging i dag er kommersielt lønnsomt. Det trenger en eller annen form for subsidier. Nå burde Høyre snart begynne å snakke sant. Vil de være med på havvindsatsingen, eller vil de ikke være med? Hvis en skal være med, er det ikke bare snakk om kabelløsninger, men også hvilken vilje og evne en har til å bidra til at disse prosjektene lar seg realisere gjennom støtte fra fellesskapet, i en tid da det ikke er kommersielt lønnsomt å bygge ut havvind. Da må en stå for det en velger å gjøre, og jeg konstaterer at så langt har ikke Høyre valgt å gjøre det.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [13:01:18]: Representanten Bård Ludvig Thorheim har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Ludvig Thorheim (H) [13:01:33]: Energiministeren må faktisk respektere at man har ulike løsninger for havvind. Jeg sa at det ville ha blitt enten null eller mye mindre subsidier enn det som regjeringen legger opp til. Da får heller energiministeren vise at det ville ha blitt like dyrt, opptil 30 mrd. kr.

Jeg vil også si at jeg står inne for at jeg synes det er veldig beklagelig at man ikke satser på nord. Det er altså et fylkesting og nordnorske miljøer som står fullt ut bak dette, og jeg kan ikke forstå hvorfor man ikke kan gå videre med det samme ... ja, der er tiden ute.

Presidenten [13:02:38]: Tida er ute.

Marianne Sivertsen Næss (A) [13:02:52]: Ja, jeg tror vi i aller høyeste grad har ulike løsninger for havvind, som representanten Thorheim nevnte her i sted.

Jeg merker meg også at Høyre har gått bort fra den måten å tilnærme seg disse spørsmålene på som de hadde senest i 2021, da fiskeriministeren fra Høyre uttalte seg i en kronikk. Jeg vil igjen bare minne om at startskuddet for havvind på norsk sokkel gikk med åpningen av Sørlige Nordsjø II og Utsira Nord, og da var Sandskallen Nord, altså utenfor Hammerfest, en del av vurderingen. Da var altså fiskeriministeren ute og sa at «Sandskallen–Sørøya Nord utenfor Hammerfest ikke ble åpnet – nettopp på bakgrunn av innspill fra fiskerisektoren». På det tidspunktet hadde man i hvert fall tatt

inn over seg at vi er nødt til å gå fram på en måte som både er forsiktig, og som tar hensyn til sameksistens, men der er altså ikke Høyre nå. Så det er en ny vridning og vending fra Høyre om at det trenger man ikke å ta hensyn til.

Jeg er helt enig i at mange er utålmodige i nord, og man har både fylkesting og ulike leverandørindustrier som er klare for en storstilt satsing, men jeg tror ikke de samme miljøene risikerer, eller ønsker, at vi skal gå så fort fram at vi kommer i den grøfta som vi var i når det gjaldt vind på land.

Jeg tror også vi er nødt til å ta inn over oss at vi må lytte til de formelle høringssvarene og ikke bare si at man har snakket med noen fiskere, eller at man kjenner noen fiskere. Vi er nødt til å lytte til Havforskningsinstituttet, til NVE etc., som har kommet med helt konkrete innspill på hvorfor det ikke er like modent i nord. Jeg ønsker heller ikke å stå her og argumentere for at det er nødvendig å stoppe, men skal vi lykkes i havvindsatsingen, er det nettopp det vi må. Vi kan ikke gå for fort fram og risikere at alt klapper sammen.

Så jeg tror, igjen, det er lurt at Høyre nå bestemmer seg for om fiskeri er viktig, eller om man bare skal kjøre på uten å hensynta dem. Det er det ene. Så registrerer jeg også at de gjentatte ganger tar til orde for det med hybridkablene, om at da ville vi vært i gang og alt ville ha vært så bra. Faktum er jo at skulle vi ha gått for hybridkabler på Sørliche Nordsjø II, ville vi ha utsatt hele prosjektet i tid. Det er det som er greia, for det er jo ingenting som er avklart når det gjelder hybridnett til havs per nå, verken det juridiske eller hvem man skal ha dette nettet tilkoblet opp mot. Så det at vi kommer i gang på Sørliche Nordsjø II med radial, er jo nettopp av den ene grunn at vi har prioritert å styrke kraftsituasjonen på land.

Så jeg tror, igjen, at Høyre nå må bestemme seg. De må være mer ærlige i kommunikasjonen og ikke late som at det er vi som nå har sagt at nord ikke skal med. Den beslutningen ble tatt i 2020, sammen med den om Sørliche Nordsjø II, og så er hybrid altså en utsettelse av havvindsatsingen.

Statsråd Terje Aasland [13:05:47]: Jeg har igjen lyst til å følge opp det representanten Thorheim har sagt. Det er altså ikke to ulike løsninger. Det Høyre foreslår, er ingen løsning. Så det kan ikke betraktes som to ulike løsninger. Det sies at en kan bygge ut Sørliche Nordsjø II med mindre eller null subsidier. Ja, kanskje litt mindre, men ikke sånn at en ikke snakker om store milliardbe- løp. Det er ikke reelt.

Høyre har ennå ikke svart – nå vet jeg at representanten Thorheim ikke har taletid igjen – men burde svare på dette: Vil Høyre bygge ut havvind der flaskehalsinntektene fra eventuelle hybridkabler betalt av norske

strømkunder skal gå til å dekke opp behovet i utbyg- gingsprosjektene? En behøver egentlig ikke svare, for svaret er ja. Det er det som er løsningen, i så fall, men det er jo ikke nok. Da må en bidra enda mer til økte flaske- halsinntekter i konstruksjonen av og sammensetningen av disse havvindprosjektene, hvis en skal gjøre det. Jeg tror den måten vi nå har tilegnet oss dette på, er en god måte. Sørliche Nordsjø II kommer til å bli bygd ut, det er jeg rimelig overbevist om. Fem sterke konsortier er pre- kvalifisert. Vi kommer til å gjennomføre utbyggingen av Sørliche Nordsjø II uten Høyres støtte til og sympati for havvindutbyggingen i Sørliche Nordsjø II. Det lever jeg veldig godt med, for de har en urealistisk tilnærming til hvordan havvind kan utvikles på norsk sokkel. De vil ende opp i en backlash uten like, som en gjorde med vind på land, fordi en ikke tar på største alvor dette med sameksistens og forhold til natur og miljø.

Så kan Høyre bare slutte med å si at vi ikke skal ha med nord i havvindsatsingen vår. Nord skal med i hav- vindsatsingen. Det er et viktig område. Vi kommer til å legge til rette for at nordområdene blir inkludert i utlys- ninger umiddelbart etter at de strategiske konsekvens- utredningene er gjennomført, åpningsprosessen er gjennomført, på en god, troverdig og sikker måte, når vi får den strategiske konsekvensutredningen sommeren 2025.

Ola Elvestuen (V) [13:08:29]: Da får jeg takke for diskusjonen.

Jeg holder fast ved det jeg sa også i mitt første inn- legg, at det er en bred enighet på Stortinget der partiene er for å utvikle havvind. Samtidig viser debatten at det er store uenigheter om hvordan dette skal gjøres. Fra Venstres side stemmer vi for alle forslagene. Når det gjelder diskusjonen om Sørliche Nordsjø II, stemte også vi mot det forslaget som ble lagt fram – ikke fordi vi er mot å bygge ut Sørliche Nordsjø II, men fordi vi mener at det burde ha vært knyttet opp til Europa med en hybridka- bel fra begynnelsen av, og at det også ville ha redusert behovet for subsidier.

Når det gjelder flytende havvind, er det noe som krever sterk vilje over tid. Vi har fått på plass Hywind Tampen, som fortsatt er det største prosjektet på flyten- de havvind i verden – og som man også må påpeke ble igangsatt, eller i hvert fall fikk statlig støtte, av forrige re- gjering.

Helt til slutt vil jeg gjerne si at med tanke på havvind er utfordringen for alle partiene som er for det, det som egentlig er kjernen i all politikk. Det er at man skal si det man mener, og så skal man gjøre det man sier, men så må man huske at ingenting er gjort før det er gjennom- ført. Det er når ettertiden skal se tilbake på hvor mye som faktisk blir bygget ut, og hvor raskt det kommer, at

vi blir bedømt med hensyn til hvor effektiv politikken vår har vært.

Med det vil jeg takke for denne debatten. Dette var en debatt som synliggjør forskjellene mellom partiene, og dette vil helt sikkert være et tema som vil komme tilbake i energi- og miljøkomiteen mange ganger framover.

Presidenten [13:10:28]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Dermed er dagens kart ferdig debattert. Stortinget tar nå pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen vil det bli votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 13.11.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Morten Wold

Votering

Presidenten [15:01:02]: Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 27. februar 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg og Alf Erik Bergstøl Andersen om å ikke ha bedre ytelser for flyktninger i Norge enn i Danmark og Sverige (Innst. 196 S (2023–2024), jf. Dokument 8:44 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Erlend Wiborg satt frem to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en større gjennomgang av ytelsene til flyktninger, slik at disse maksimalt er på nivå med Sverige og Danmark.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en større gjennomgang av introduksjonsprogrammet og sysselsetting knyttet til ukrainere i Norge, Sverige og Danmark, med sikte på å øke sysselsettingen i retning av dansk og svensk nivå, der målet er at man skal i arbeid raskest mulig og at opplæring i språk/samfunn tas på kveldstid/i helger.»

Det voteses alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:44 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg og Alf Erik Bergstøl Andersen om å ikke ha bedre ytelser for flyktninger i Norge enn i Danmark og Sverige – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 88 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.51)

Votering i sak nr. 2, debattert 27. februar 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad om ein tiltakspakke for einslege mindreårige asylsøkjjarar (Innst. 202 S (2023–2024), jf. Dokument 8:39 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt frem fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 5, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det voteses over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede de underliggende årsakene til at enslige mindreårige asylsøkere forsvinner fra omsorgssentre eller mottak.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 78 mot 23 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.29)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:39 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Grete Wold og Birgit Oli-

ne Kjerstad om ein tiltakspakke for einslege mindreårige asylsøkjjarar – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med forslag til lov- og forskriftsendringar som sikrar at omsorgsansvaret for einslege mindreårige asylsøkjjarar mellom 15 og 18 år blir overført til barnevernet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa utarbeide eit lov- og forskriftsforslag om å sikre einslege mindreårige asylsøkjjarar over 15 år som bur på asylmottak, eit omsorgstilbod med både kvalitet og rettar som er likeverdige med det tilbodet andre born under offentleg omsorg får.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa om å gje politiet ein tydeleg instruks om at forsvinning av einslege mindreårige asylsøkjjarar skal etterforskast og takast på like stort alvor som forsvinning av norske barn.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringa om å stille dei rette vilkåra og ressursane tilgjengeleg for at mottak for einslege mindreårige asylsøkjjarar har retningslinjer som førebyggjer forsvinningar, har tilstrekkeleg med barnefagleg kompetent personell og god omsorg.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 80 mot 22 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.07)

Votering i sak nr. 3, debattert 27. februar 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Birgit Oline Kjerstad om trygge boliger for alle (Innst. 197 S (2023–2024), jf. Dokument 8:41 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt frem tolv forslag. Det er

– forslagene nr. 1–10, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

– forslagene nr. 11 og 12, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Rødt

Det voteres over forslag nr. 11, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å tilbakeføre ansvaret for Tilskudd til tilpasning av bolig til Husbanken for å sikre likeverdig behandling for alle borgere.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 95 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.39)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 12, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjenåpne ordningen med heistilskudd i forslaget til statsbudsjett for 2025.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 94 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.56)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen utgangen av 2024 fremme forslag til en endring av husleieloven hvor indeksregulering settes som et maksimaltak for årlig oppjustering av husleieprisen, selv ved byte av leietaker. Vesentlig oppgradering av boligen som gir bedre boforhold for leietaker, skal gi unntak fra pristaket.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 89 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.12)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4, 6 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en låneordning hvor staten går inn som eier eller kausjonist ved boligkjøp for personer som har betalingssevne, men ikke tilstrekkelig egenkapital for boliglån, eller hvor byggekostnadene overgår panteverdien.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en refinansieringsordning for økonomisk utsatte boligeiere for å sikre at økonomisk utsatte har mulighet til å beholde boligen i dyrtiden.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen utgangen av 2024 fremme forslag til endringer i husleieloven som sikrer at kommuner ikke kan kreve markedsleie eller «gjengs leie» for sosiale boliger eller omsorgsboliger i kommunalt eie, samt utrede en ny mekanisme for langsiktig og forutsigbar prisfastsettelse, hvor det enten er eiendomsverdien eller den enkeltes inntekt som legges til grunn.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 88 mot 14 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.04.27)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–3, 8 og 9, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå en modell for en tredje ikke-kommersiell boligsektor, herunder forslag til nødvendige lovendringer for å kunne sikre at en betydelig andel nye boliger er ikke-kommersielle.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen utgangen av 2024 innrette Husbankens lånerammer slik at disse utvides til å inkludere en ordning som stimulerer til bygging av ikke-kommersielle utleieboliger i kommunene.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen reetablere en egen tilskuddsordning i Husbanken som tilbyr startlån til unge førstegangsetablerere som har betalingssevne, men ikke tilstrekkelig egenkapital for et privat boliglån.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre reglene for bostøtte slik at inntekten til hjemmeboende barn inntil 20 år ikke blir regnet med i inntektsgrunnlaget for bostøtte, mot dagens grense på 18 år.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre reglene om bostøtte slik at regelen om at man mister rettigheten til bostøtte dersom samboer får status som student, avvikles.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 15 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.04.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 10, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre reglene for bostøtte slik at bostøtten holdes fast i et halvt år av gangen for barnefamilier, i tråd med anbefalingene i rapporten fra ekspertgruppen om barn i fattige familier.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 81 mot 21 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.05.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:41 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Birgit Oline Kjerstad om trygge boliger for alle – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 87 mot 15 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.05.33)

Votering i sak nr. 4, debattert 27. februar 2024

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i vassdragsreguleringsloven og energiloven (styrking av forsyningssikkerheten) (Innst. 193 L (2023–2024), jf. Prop. 33 L (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt frem fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Marius Arion Nilsen på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 4, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til transmisjonsnettoperatør om at eksportkapasitet i utenlandskablene skal kunne begrenses når fyllingsgraden i magasinene er på et visst punkt under median for årstiden, for å både sikre forsynings-sikkerhet og lavere priser. Regjeringen bes gå i forhandlinger med land Norge har utenlandskabler til, om nødvendig.»

Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 76 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.10)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet og Rødt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en styringsmekanisme hvor netto krafteksport over en gitt tidsperiode, eksempelvis 7–14 dager, stanses når magasinutfyllingsgraden er lavere enn eksportminimum. Balansert kraftutveksling, eller import av kraft opererer som normalt over den gitte tidsperioden, mens nettokrafteksport over den gitte tidsperioden, eksempelvis 7–14 dager, ikke muligjgjøres når magasinutfyllingsgraden i tilknyttede vannmagasiner er lavere enn eksportminimum.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kreve av vannkraftprodusenter med regulerbare vassdrag at det utarbeides en strategi for hvordan selskapet skal bidra til forsynings-sikkerheten, med oppdatering hvert annet år, eller oppdatering hvis vesentlige endringer i kraftsystemet forekommer. Departementet skal ha innsyn i strategiene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 84 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.44)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en kartlegging og analyse av landets store regulerbare vannmagasiner, hvor minimum fyllingsgrad i henhold til gitte datoer fastsettes – et såkalt eksportminimum.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 76 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i vassdragsreguleringsloven og energiloven (styrking av forsynings-sikkerheten)

I

I lov 14. desember 1917 nr. 17 om regulering og kraftutbygging i vassdrag gjøres følgende endringer:

Ny § 1 a skal lyde:

§ 1 a *Formål*

Landets vannkraftressurser skal forvaltes og utnyttes til det beste for allmennheten. Loven skal legge til rette for at vassdragsreguleringer og overføringer samlet bidrar til god forsynings-sikkerhet for elektrisk energi i Norge.

Ny § 29 a skal lyde:

§ 29 a *Krav om strategi for å bidra til forsynings-sikkerhet*

Den som har konsesjon til vassdragsregulering eller overføring etter denne loven, skal sørge for å utarbeide en strategi for å bidra til forsynings-sikkerhet. Strategien skal inneholde opplysninger om hvordan konsesjonæren ved utnyttelse av reguleringer og overføringer bidrar til god forsynings-sikkerhet.

Departementet kan treffe enkeltvedtak om at strategien skal fremlegges dersom dette vurderes nødvendig av hensyn til vurderinger om forsynings-sikkerhet. Dette gjelder uten hinder av taushetsplikt.

Departementet kan gi forskrift om krav til innholdet i strategien og om oppfølging og fremleggelse av strategien.

§ 35 første ledd nr. 2 skal lyde:

2. pålegg etter § 10 første ledd, § 29 a *andre ledd* eller § 32

§ 36 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Overtredelse av enkeltvedtak som nevnt i § 29 a andre ledd medfører likevel ikke straff.

II

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endringer:

§ 4-3 tredje ledd første punktum skal lyde:

Enhver som helt eller delvis eier eller driver nett, produksjon eller organisert *markeds plass*, samt omsettere og sluttbrukere plikter å rette seg etter den avregningsansvarliges instruksjoner under avregningskoordineringen, samt følge de bestemmelser om måling, avregning og fakturering som er fastsatt i eller i medhold av denne lov.

§ 6-1 tredje ledd første punktum skal lyde:

Enhver som helt eller delvis eier eller driver nett, produksjon eller organisert *markeds plass*, samt omsettere og sluttbrukere plikter å rette seg etter den systemansvarliges instruksjoner under systemansvaret, samt følge de bestemmelser om systemansvaret som er fastsatt i eller i medhold av denne lov.

§ 6-2 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om virkemidler for å unngå kraftrasjonering, planlegging og gjennomføring av kraftrasjonering, rekvisisjon av kraft og tvangsmessige leveringsinnskrenkninger.

III

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette de ulike bestemmelsene i kraft til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5, debattert 27. februar 2024

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i lovgivningen som følge av nye navn på Olje- og energidepartementet, Petroleumsstilsynet og Oljedirektoratet (Innst. 190 L (2023–2024), jf. Prop. 31 L (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i lovgivningen som følge av nye navn på Olje- og energidepartementet, Petroleumsstilsynet og Oljedirektoratet

I

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader skal § 29 tredje ledd første punktum lyde:

Havindustri tilsynet fører tilsyn med at reglene i og i medhold av §§ 25 og 28 a overholdes innen det *ansvarsområdet tilsynet* har i petroleumsvirksomheten i henhold til arbeidsmiljøloven.

II

I lov 21. desember 1990 nr. 72 om avgift på utslipp av CO₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen gjøres følgende endringer:

§ 4 første ledd andre punktum skal lyde:

Operatøren har det direkte ansvar for beregning, innrapportering og betaling av samlet avgiftsbeløp til *Sokkeldirektoratet* på vegne av samtlige rettighetshavere.

§ 4 andre ledd andre punktum skal lyde:

Dokumentasjon for petroleumsmåling og beregning av avgiften skal sendes *Sokkeldirektoratet* senest en måned etter utløpet av hver termin.

III

I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. skal § 11 femte ledd lyde:

Havindustri tilsynet har innenfor sitt myndighetsområde tilsvarende tilsynsansvar og myndighet som nevnt i første til fjerde ledd.

IV

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 27 fjerde ledd lyde:

Havindustri tilsynet har innenfor sitt myndighetsområde tilsvarende tilsynsansvar og myndighet som nevnt i første, annet og tredje ledd.

V

I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning skal § 3-5 andre ledd lyde:

(2) Opplysninger som skattemyndighetene får i henhold til § 8-10, kan gis til *Energidepartementet* uten hinder av taushetsplikten.

VI

I lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser skal § 6 fjerde ledd lyde:

Havindustri tilsynet har innenfor sitt myndighetsområde tilsvarende tilsynsansvar og myndighet som nevnt i tredje ledd.

VII

I lov 22. mars 2019 nr. 7 om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen skal § 3-3 første ledd innledningen lyde:

Rettighetshaveren skal senest fem uker før aktiviteten etter en undersøkelsestillatelse påbegynnes sende en melding til departementet, *Sokkeldirektoratet*, Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Kystverket og Forsvarsdepartementet med opplysninger om

VIII

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6, debattert 27. februar 2024

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Ludvig Thorheim, Mathilde Tybring-Gjedde, Ove Trellevik, Liv Kari Eskeland, Aleksander Stokkebø, Erlend Svardal Bøe og Nikolai Astrup om en mer ambisiøs havvindpolitikk (Innst. 135 S (2023–2024), jf. Dokument 8:19 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt frem åtte forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ola Elvestuen på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Ola Elvestuen på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 4, fra Ola Elvestuen på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 5, fra Ola Elvestuen på vegne av Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 6, fra Ola Elvestuen på vegne av Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 7, fra Ola Elvestuen på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 8, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 8, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere Enovas mandat slik at havvindprosjekter med behov for støtte kan gis støtte utover begrunnelse i introduksjon av ny teknologi.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 96 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.46)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan aktører innen utvikling av flytende havvind sikres villkår som gjør dem konkurransedyktige mot havvindprosjekter utviklet av petroleumsnæringen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 88 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.01)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Statnett har et tydelig oppdrag om å utarbeide en helhetlig plan for utbygging av et nordsjønett for havvind, herunder mandat til å jobbe med andre land i Nordsjøregionen for å se fremtidig havvindutbygging og nettutvikling i sammenheng.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 74 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.17)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge opp til en forutsigbar tildeling av nytt areal for havvind på minst 3 GW årlig fra 2025.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 72 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.33)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen lage en helhetlig plan for hvordan et fremtidig strømnnett til havs bør utvikles. Planen må se fremtidig havvindutbygging, forventet fremtidig kraftbehov, Statnetts nettutviklingsplan på land og elektrifisering av store punktutslipp i sammenheng.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 66 mot 36 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.53)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen effektivisere konsekvensprosessen for havvind, blant annet ved å vurdere om konsesjonssøknad og detaljert plan kan behandles parallelt, og ved å sette frister for saksbehandlingen i departementet. Særlig mindre havvindprosjekter i tilknytning til elektrifisering av petroleumsanlegg bør forenkles og prioriteres.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere Nordvest A for konsekvensutredning for havvind, med mulig utlysning i 2025.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble med 61 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.11)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi NVE i oppdrag å inkludere flere områder for konsekvensutredning for havvind, med mulig utlysning i 2025, hvorav minst ett av feltene ligger nord for Stad.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 59 mot 43 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.29)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:19 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Ludvig Thorheim, Mathilde Tybring-Gjedde, Ove Trellevik, Liv Kari Eskeland, Aleksander Stokkebo, Erlend Svardal Bøe og Nikolai Astrup om en mer ambisiøs havvindpolitikk – vedtas ikke.

Presidenten: Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 71 mot 28 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.02)

S a k n r. 7 [15:11:10]

Referat

- (201) Lov om lønnsnemndsbehandling av arbeidstvisten mellom Parat og NHO Luftfart/CHC Helikopter Service AS vedrørende opprettelse av tariffavtale for piloter i CHC Helikopter Service AS (Prop. 50 L (2023–2024))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
- (202) Lov om nøkkelinformasjon om sammensatte og forsikringsbaserte investeringsprodukter (PRI-IPs-loven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 67/2020 av 30. april 2020 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) nr. 1286/2014, (EU) 2016/2340, (EU) 2016/1904, (EU) 2017/653 og (EU) 2019/1866 (PRIIPs) og EØS-komiteens beslutning nr. 329/2022 av 9. desember 2022 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2021/2259 og direktiv (EU) 2021/2261 (Prop. 51 LS (2023–2024))
Enst.: Sendes finanskomiteen, unntatt B, som sendes finanskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
- (203) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 157/2022 av 29. april 2022 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2019/1239 om opprettelse av et europeisk miljø for rapportering fra skip (Prop. 49 S (2023–2024))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for

utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

4. (204) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om et lærebokløft og mindre og

bedre regulert skjermbruk i skolen (Dokument 8:92 S (2023–2024))

Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten [15:11:45]: Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.12.

